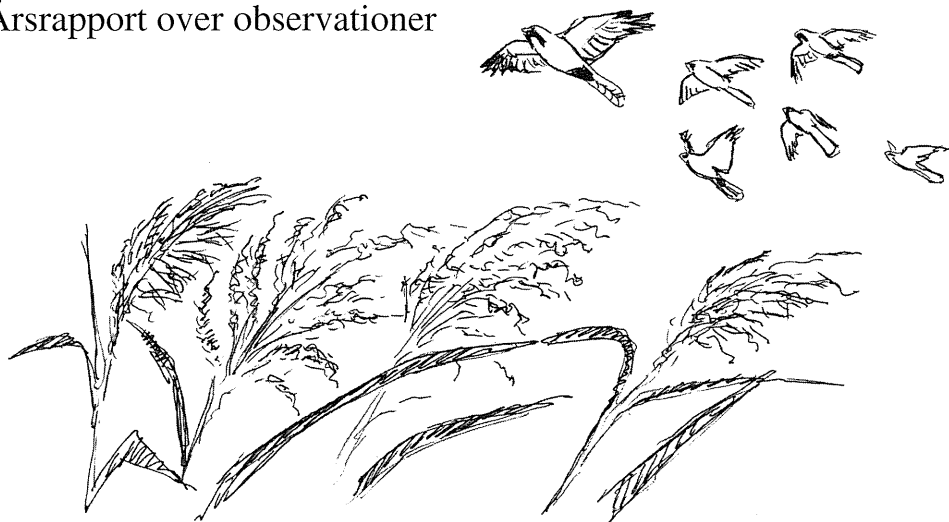

Fugle i Danmark 1991

Årsrapport over observationer

Redigeret af PEER LINDBALLE, RENÉ CHRISTENSEN, MAJ MUNK, HENRIK SKOV, JAN SMIDT, ERLING SØBY og THOMAS SØBY

(With a summary in English: *The Danish Bird Report 1991*)

Meddelelse nr 18 fra Rapportgruppen

Det følgende er en landsdækkende oversigt over en række fuglearters forekomst i 1991. Oversigten er hovedsageligt baseret på observationer indsamlet og sammenstillet i regionale rapporter. Vinteren 1991 blev mildere end normalt, selv om middeltemperaturerne var lavere end under de meget varme vintre 1988-90. Forårstrækket indledtes i forbindelse med et varmegennembrud midt i marts. Det mest iøjnefaldende rovfugle- og småfugletræk fandt overraskende nok sted under en højtryksperiode i starten af maj, efter at koldt vejr havde bremset trækket gennem længere tid i april. Her noteredes der bl.a. rekordforekomster af Blå Kærhøg og Dværgfalk. På grund af det kolde vejr i april ankom flere arter sent til Danmark.

Slutningen af maj og hele juni blev præget af usædvanlig koldt atlantehavsvejr, hvorimod perioden fra juli til midt i september var domineret af højtryksvejr med svage vestlige vinde, som bl.a. bevirkede et stort augusttræk af rovfugle ved Stevns.

Havfugletrækket kulminerede for de fleste arters vedkommende i oktober, hvor bl.a. forekomsterne af Sule og Mellemkjove var over middel.

Indledning

Årsrapporten 1991 indeholder en oversigt over 121 fuglearters forekomst i Danmark. Følgende 10 arter blev i 1991 taget af Sjældenhedsudvalgets liste og behandles derfor i nærværende rapport: Islom, Hvidnæbbet Lom, Silkehejre, Sølvhejre, Stellersand, Sorthovedet Måge, Hvidvinget Måge, Storpiber, Fuglekongesanger og Hvidbrynet Løvsanger. For enkelte arter behandles kun visse sider

af deres optræden i Danmark i 1991: Sorthalset Lappedykker (ynglefund), Mallebuk (indre farvande), Sule (indre farvande), Hvinand (ynglefund), Stor Skallesluger (ynglefund), Stor Kobbersnepe (ynglefund), Dværgterne (ynglefund), Tejst (ynglefund), Mosehornugle (ynglefund), Hede-lærke (ynglefund), Skærpiber (ynglefund), Bjergvipstjert (Østdanmark), Vandstær (ynglefund) og Ravn (ynglefund og overnatning).

Materiale

Rapporten er baseret på tilsvarende kilder som årsrapporterne for årene 1988-1990. Fuglestationsvirksomhed og rutinemæssige trækobservationer blev udført ved Skagen (Skagen lokalgruppe), Vejlerne (Skov- og Naturstyrelsen), Tipperne (Skov- og Naturstyrelsen), Blåvand (DOF), Langli/Skallingen (Skov- og Naturstyrelsen), Gilleleje (Gilleleje lokalgruppe, forår), Rørvig (Rørvig lokalgruppe), Hellebæk (Hellebæk lokalgruppe), Stignæs (Stignæs lokalgruppe, efterår), Stevns (Stevns lokalgruppe, efterår) og Christiansø (Skov- og Naturstyrelsen).

Grundlaget for rapporten er de landsdækkende lokalrapporter. Følgende forkortelser for disse er anvendt i artsgennemgangen: Fugle og Dyr i Nordjylland 1991 (NJ), Årsrapport 1991 (*Sandeviften*) (RK), Fugle i Århus Amt 1991 (ÅH), Fugle i Vejle Amt 1991 (VE), Lokalrapport Sønderjylland 1991 (*Panurus*) (SJ), Fugle på Sjælland 1991 (S), Bornholm 1991 (B). Desuden er dataudskrift modtaget fra Ribe (RB), Møn (M) og Lolland/Falster (LF).

Vigtige supplerende oplysninger er hentet fra de landsdækkende overvågningsaktiviteter ved Fugleregistreringsgruppen (DOF), Gåsearbejdsgruppen (Kalø), Kystfuglegruppen (DOF), samt enkeltte af DOFs lokalblade.

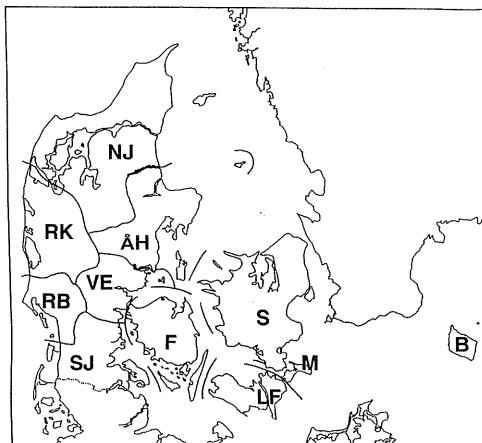
Forfatterne

Forfattere til de enkelte artsgrupper har været Jacob Steerup Andersen (stormfugle), Kim Biledgaard (vadefugle), Erik Ehmsen (andefugle), Peter Lange (Rørdrum – Europæisk Flamingo, Kjøver, Rødtoppet Fuglekonge – Pirol), Peer Lindballe (lommer, lappedykkere, Nøddekrige – Hortulan), Maj Friis Munk (rovfugle), Jens Skovgaard Pedersen (måger, terner og alkefugle), Erling Søby (Urfugl – Trane, duer – spætter) og Thomas Søby (Toplærke – Hvidbrynet Løvsanger).

Vejret i 1991 og dets indflydelse på fuglenes forekomst

Den første tredjedel af januar måned var præget af mildt og blæsende vejr fra vestlige retninger, bl.a. med orkanagtig storm d. 9. Resten af måneden var vejret overvejende tørt og højtryksbetonet med forholdsvis rolige vindforhold og normale vintertemperaturer.

I løbet af de første ti dage af februar forstærkedes et højtryk over Mellemskandinavien, og perioden blev kold og tør med dagsfrost de fleste ste-

Regionsinddelingen anvendt i denne artikel.
Geographical regions of Denmark used in this report.

der. Efter d. 10. trængte snevejr fra sydøst op over Danmark, og de sydlige egne fik op til 20 cm sne. Fra d. 13. til d. 19. var vejret meget omskifteligt, men herefter blev det efterhånden tøvejr i hele landet i forbindelse med sydvestlige vinde. Ved månedens slutning forstærkedes et højtryk atter over Skandinavien, og kold luft fra nordøst trængte ned over landet.

Starten af marts måned var præget af højtryksvejr og temperaturer over frysepunktet. Medio marts blev forårsagtig pga. lune luftmasser, der bredte sig fra syd og sydvest. Temperaturen nåede visse steder op på 15°. I denne periode foregik hovedtrækket af bl.a. Musvåge over Sjælland. Efter et mere uroligt mellemspil med lavtrykspræget vejr fra d. 20. til d. 24. sluttede måneden med solrigt og tørt vejr i forbindelse med højt lufttryk over Nordsøen.

Den første uge af april gav mild og til tider fugtig luft fra sydvest med bl.a. tidlig ankomst af Løvsanger og Stenpikker, men d. 9 trængte et højtryk ind over landet fra sydøst. På trods af jævn sydøstlig vind og varmt vejr (op til 20° d. 13.) var trækket af de fleste april-rovfugle overraskende moderat. Efter d. 14. skete der et markant skift til koldt og tildels blæsende vejr fra nord og nordøst med snebyger. I løbet af den sidste uge af april blev vejret kun langsomt lunere.

I forbindelse med et udbredt lavtryksområde over Central- og Østeuropa var vejret fortsat ret køligt de første 5 dage af maj, især i de sydøstlige dele af landet. Derefter stabiliseredes det, og i perioden fra d. 6. til d. 10. gav en mindre højtryksryg over Sydnorge tørt og solrigt vejr og svag nordlig

Foto: John Larsen.

vind. Dette udløste et stort landfugletræk langs nordkysten af Sjælland og især ved Skagen, hvor danmarkskrekorder af Blå Kærhøg og Dværghøg blev noteret. I dagene efter den 10. blev vejret mere lavtrykspræget og ustadigt; i starten havde den nordøstlige del af landet dog stadig en del sol. Omkring d. 22. blæste det kraftigt op (op til stærk storm fra vest og nordvest), da et lavtryk under uddybning passerede nord om Danmark. Forholdsvist mange Mallebukker og Almindelige Skråper blev observeret under denne lavtryks passage. En svag tilførsel af gennemgående tør luft fra nordvest kendetegnede de efterfølgende dage, og temperaturen listede sig langsomt over 20° ved månedens afslutning.

Fra start til slut blev juni måned i usædvanlig grad præget af ustadigt, koldt og solfattigt vejr. Således blev den gennemsnitlige maksimumtemperatur ca 4° lavere end normalt, og den højeste registrerede temperatur var kun 21,3°, målt omkring Sct. Hans.

Solrigt og varmt højtryksvejr dominerede juli månedens første og sidste tredjedele; især perioden fra d. 3. til d. 8. var meget varm med temperaturer op til 33°. Fra d. 13. til d. 23. var vejret mere ustadigt og køligere.

Det forholdsvis varme vejr fortsatte i august. Frem til midt i måneden var lufttrykket over Nordvesteuropa relativt højt, og der var kun få og svage frontpassager og ringe vind fra vestlige retninger. Omkring d. 17. passerede et lavtryk landet og gav ustadigt vejr i det østlige Danmark. Men fra d. 20. blev vejret igen mere stabilt med op til 29° d. 22. i forbindelse med en højtryksudvikling over Centraleuropa, kun kortvarigt afbrudt af nogle svage koldfronten d. 23. og 24. I det stille og klare vejr nåede temperaturen natten til d. 29. helt ned på 1°. Rovfugletrækket var stort i denne højtryksperiode,

specielt af Rørhøg og Fiskeørn, der ved Stevns havde det hidtil største efterårstræk i Danmark.

Den første uge af september var tør og solrig med meget høje dagtemperaturer (op til 29°), men lave nattemperaturer (lokal nattefrost). Tør luft fra nord og nordvest dominerede i den anden uge af september, hvor der stedvis iagttoges mange stormfugle. Herefter drejede vinden i vest og vejret ændrede langsomt karakter. Efter d. 22. blev vejret efterårsagtigt med regn, byger og blæst i forbindelse med dybe lavtryk over Norskehavet. Især den sydøstlige del af landet på grænsen til varme luftmasser over Polen fik meget regn. I de sidste dage af september var vejret stadig noget ustadigt men temmelig roligt, og et stort rovfugletræk af bl.a. Rød Glente passerede Østdanmark.

Oktober blev indledt med lavtryksvejr og kuling fra vest, især i Nordvestjylland, hvor der bl.a. sås mange Suler. Omkring d. 6. stabiliseredes vejret over Danmark, og varm luft førtes op over landet fra syd og sydøst. Temperaturen nåede flere steder over 20°. Dette vejr varede til d. 14., hvorefter kraftige østgående lavtryk dominerede. De sydlige egne havde således fuld storm d. 18. I disse dage, og specielt d. 18., blev der set store trækbevægelser af en række havfuglearter, ikke mindst Mellemkjove. Resten af måneden blev helt præget af et højtryk over Skandinavien, der gav tørt og solrigt vejr med nattefrost. Omslaget forårsagede bl.a. et rekordtræk af Duehøg på Sjælland.

I de første 17 dage af november var vejret overvejende ustadigt og blæsende og fra sydvest i forbindelse med dybe lavtryk mellem Island og Norskehavet, og der foregik stadig markante havfuglebevægelser. Derefter trængte kold og tør luft ned over landet fra en højtryksryg over Mellemskandinavien og gav klart vejr med nattefrost (ned til -10°) og let dagsfrost omkring d. 21. Højtryksryg-

gen bevægede sig mod syd og blev liggende over Central- og Østeuropa, hvorved vejret i resten af november blev temmelig skyet og til tider tåget, tørt og med rolige vindforhold.

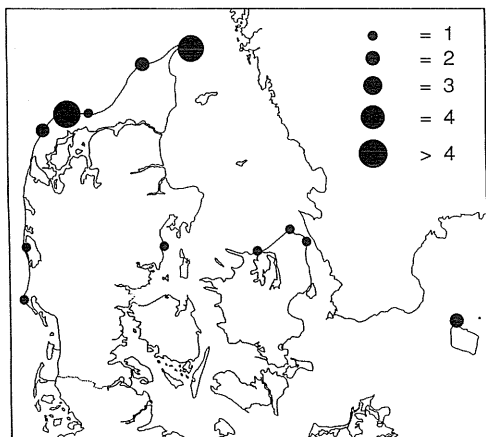
De første dage af december var lufttrykket over Nord- og Østersøegnene højt og vejret skyet med svag vind og temperaturer mellem 2° og 7°. Herefter trængte noget koldere luft ned over landet fra Skandinavien og gav udbredt nattefrost, let dagsfrost og solrigt vejr frem til d. 11. En tiltagende vestlig luftstrøm bevirkede herefter, at vejret skiftede karakter, og resten af december domineredes af mildt (op til 10°) og fugtigt atlantehavsvejr, til tider med kraftig blæst (især efter d. 20.).

Artsgennemgang

Islom *Gavia immer*

Der blev set 29 eksemplarer i 1991 (sml. 17 godkendt af SU i 1990), hvoraf de 21 i Nordjylland, som meldte om et flot år. Forårets 11 fugle blev noteret fra 8/3 (1 Gilleleje (S)) til 25/5 (1 Skagen (NJ)). Skagen havde flest: 6 i tiden 2/5-25/5, herunder den eneste observation af 2 fugle (19/5). Bornholm havde to fund, hvilket var hhv. det 4. og det 5. for øen.

Efteråret gav 18 fugle, heraf 13 i Nordjylland. Flest blev set 5-10/11, 4 Skagen (maks. 5/11 2), og 18/10-25/12, 4 Roshage (maks. 18/10 2).

Geografisk fordeling af Islom.
Geographical distribution of Great Northern Diver.

Månedsvis fordeling af Islom, Hvidnæbbet Lom og ubestemt storlom.

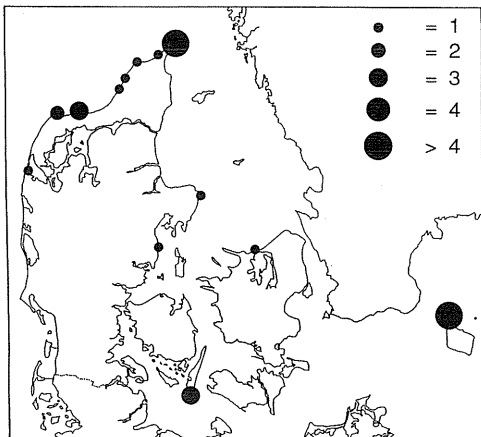
Monthly distribution of Great Northern Diver, White-billed Diver, and unidentified diver of one of these species.

	Islom	Hvidnæbbet Lom	ubestemt
jan		1	1
feb			1
mar	1		1
apr		10	
maj	10	4	8
sep		3	4
okt	8	11	6
nov	9	6	2
dec	1		2

Hvidnæbbet Lom *Gavia adamsii*

I 1991 blev der set 35 individer (sml. 7 godkendt af SU i 1990). Nordjylland meldte om et rekordår med 21 fugle, især var der mange om efteråret. Årets første sås 14/1 i Hammeren (B). I perioden 24/4-26/5 blev noteret 13, bl.a. 24/4 5 trk. Hammeren (tre enlige og to sammen, heraf én adult), og 25-29/4 5 Skagen (NJ).

Andet halvår gav 20 individer med maks. 20/10 3 Lild (NJ). Skagen havde 22/10-4/11 5, maks. 4/11 2. Uden for Nordjylland var største forekomst 8/9 3 Dovns Klint (F).

Geografisk fordeling af Hvidnæbbet Lom.
Geographical distribution of White-billed Diver.

Regional fordeling af Nordisk Lappedykker.
Regional distribution of Slavonian Grebe.

	NJ	RK	ÅH	VE	SJ	F	S	LF	M	B
1. halvår	4	0	4	1	1	3	22	0	3	3
2. halvår	19	3	5	1	0	7	16	1	1	2

Nordisk Lappedykker *Podiceps auritus*

I alt 96 individer blev noteret i 1991, heraf hovedparten på to indlandslokaliteter. Flest blev set i januar, oktober og november med hhv. 20, 18 og 19 eksemplarer. Der blev set 1-2 fugle på hver lokalitet bortset fra følgende: 13/1 10 Furesøen (S), 8/5 3 ad. trk. Dovns Klint (F), 22/9-16/10 7-8 Nors Sø (NJ), samt 8/11-29/12 1-6 Furesøen (maks. 6 den 16/11).

Der var ingen ynglende, men én blev set på egnet lokalitet i Nordjylland.

Ynglepar af Sorthalset Lappedykker (minima).
Breeding pairs of Black-necked Grebe (minimum estimates).

NJ	RK	RB	ÅH	SJ	F	S
19	26	4	200	1	1	14

Sorthalset Lappedykker *Podiceps nigricollis*

Årets første blev set 7/3, 1 Skær Sø (VE), og den sidste 18/12, 1 Houers Odde (VE).

Ynglefuglene indfandt sig på ynglepladserne fra 21/3 (Brabrand Sø) og 24/3 (Utterslev Mose (S)) til pri. maj. Nordjylland meldte om mange fund, men et dårligt yngleår. I Vesperne (RK) blev noteret et mindre antal ynglefugle og unger end i 1990. Husby/Nørre søerne (RK), hvor der kun blev observeret én unge, synes at miste deres betydning for arten. I Ribe Amt (Hansen 1992) havde to lokaliteter hver to par i Hættemågekolonier, med 2 og 3 hhv. 1 og 3 unger. Århus Amt havde et normalt år med ikke under 200 par; Brabrand Sø noterede en fremgang til 30-35 par mod 6 par 1990. På Sjælland var der mindst 14 par med 7 unger på fem lokaliteter.

For tredje år i træk opholdt nogle Malledukker sig på Bulbjerg i sommeren 1991. Foto: V. Frandsen.

Malleduk *Fulmarus glacialis*

1991 blev et nyt rekordår med 40846 fugle, heraf næsten 97% i Nordjylland. 87 fugle sås i de indre danske farvande. Fra januar er der én fra Nordjylland samt én 13/1 Helsingør-Helsingborg (S), men derefter sås ingen før april. I de indre farvande var forårsforekomsten begrænset til dagene 21-23/5, hvor der i en periode med kuling fra vest og nord-vest blev set flere fugle i det sydlige Kattegat. Sjælland havde mindst 72 i disse dage, fordelt mellem Hellebæk, Gilleleje og Rørvig, og desuden sås én flyve mod syd ved Kysing Næs (ÅH) 23/5.

For tredje år i træk opholdt der sig gennem længere tid Malledukker ved Bulbjerg (NJ).

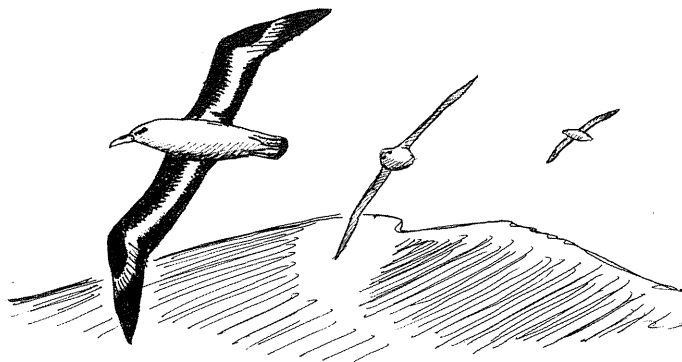
Om efteråret var der meget få fugle i de indre farvande, i alt 13 ved Gilleleje, Kysing Næs og Fornæs (ÅH). De første sås 12/8, 3 V Gilleleje. Årets sidste Malledukker sås 21/12 og 30/12, hhv. 1 V og 2 V, begge Gilleleje.

Sodfarvet Skråpe *Puffinus griseus*

Med 100 individer blev 1991 et år noget under middel. De 84 var fra den jyske vestkyst, mens resten sås ved nordkysten af Sjælland. Fuglene var både tidsmæssigt og geografisk helt normalt fordelt. Årets første var 1 Hanstholm (NJ) 12/8, og den sidste var 1 SV Asserbo (S) 8/11. Langt størsteparten sås pri. sep. - pri. okt. De største forekomster var 5/9 29 Tranum Strand (NJ) og 2/10 5 Hanstholm, 10-12 Gilleleje (S), 8 Udsholt Strand (S) og 5 Rørvig (S).

Almindelig Skråpe *Puffinus puffinus*

Som for Sodfarvet Skråpe blev 1991 et år under middel. 35-37 fugle blev observeret, heraf 3 uden for den jyske vestkyst. Hele 10 individer blev set i maj, hvilket er mange. Årets første var 13/5 3 Ska-gen (NJ). De øvrige forårsfugle sås i dagene 19-

22/5 i forbindelse med kuling drejende fra SV til NV: Skagen 2, Hanstholm (NJ) 4 og Sjælland en enkelt (22/5 1 NV Rørvig).

I andet halvår blev forekomsten under middel med kun 25-27 eksemplarer. Hertil regnes 2 N Vejlbj Klit (RK) 30/6; de øvrige var jævnt fordelt over de næste 4 måneder (juli 7, aug. 4, sep. 4-5 og okt. 7-8). Flest sås ved Hanstholm og Vejlbj Klit, hhv. 7 og 5, og 20/7 blev med 3 Hanstholm den største dag. Årets sidste og samtidig den eneste fra november var 1 Fornæs (ÅH) 9/11.

Lille Stormsvalpe *Hydrobates pelagicus*

1991 var et ringe år med kun 6 fugle, heraf de 4 ved Blåvand (RB), hvor årets første sås 23/9 i forbindelse med trækkulminationen af Stor Stormsvalpe. Den næste sås 30/9 samme sted. Vestenstormen 18/10 blæste to fugle ind til den jyske vestkyst: Blåvand 1 og Lild (NJ) 1. De sidste var hhv. 1 Blåvand 5/11 og 1 Hanstholm (NJ) 9/11.

Stor Stormsvalpe *Oceanodroma leucorhoa*

Med 126 eksemplarer må forekomsten i 1991 betegnes som pæn. Hovedparten blev som sædvanlig set ved Blåvand (RB), i alt 91 fugle. Årets første sås 11/9 ved Blokhuis (NJ) og Blåvand. Den første

større trækdag var 17/9, 15 S Blåvand. Trækkulminationen faldt i dagene 22-25/9, hvor 75 fugle sås langs den jyske vestkyst, flest 24/9 (46, heraf 30 ved Blåvand). Gennem resten af efteråret blev der kun iagttaget få fugle. Den sidste var meget sen: 21/12 1 V Gilleleje (S). I alt 5 fugle sås uden for den jyske vestkyst, og blandt disse var 29/9 1 N Kysing Næs (ÅH) og 18/10 1 rst. Halskov Havn (S) nok de mest bemærkelsesværdige.

Sule *Sula bassana*

1991 blev det tredjebedste år nogensinde med 16 894 fugle. Der blev set Suler i alle årets måneder.

Kun forekomsten i de indre danske farvande skal gennemgås nærmere. I Kattegat uden for Nordjylland sås i alt 143, mens der fra de øvrige indre farvande blot foreligger én: 12/10 Gedser (LF). Bortset fra 30/6 1 NV Rørvig (S) sås samtlige forårsfugle i dagene 20-23/5, i alt 11 Anholt (ÅH) og mindst 26 Nordsjælland. I andet halvår var der enkelte fugle i juli og august, men Sulerne optrådte først regelmæssig fra og med september. Største forekomster blev 11/9 21 V Gilleleje (S) og 19/10 13 Rørvig. Desuden sås en del i november i forbindelse med kuling fra nordvest.

Regional fordeling af Mallebuk, Sødfarvet Skråpe, Almindelig Skråpe, Lille Stormsvalpe, Stor Stormsvalpe og Sule. Regional distribution of Fulmar, Sooty Shearwater, Manx Shearwater, Storm Petrel, Leach's Storm Petrel and Gannet.

	NJ	RK	RB	ÅH	VE	SJ	F	S	LF
Mallebuk	38 731	275	953	4	-	-	-	83	-
Sødfarvet Skråpe	62	9	13	-	-	-	-	16	-
Alm. Skråpe	22	8	2-4	1	-	-	-	2	-
Lille Stormsvalpe	2	-	4	-	-	-	-	-	-
Stor Stormsvalpe	17	10	95	1	-	-	-	3	-
Sule	11 666	1799	3276	30	4	9	3	106	1

Rørdrum. Antal lokaliteter hhv. paukende fugle.
Regional distribution of booming Bitterns (number of localities (A) and birds (B)).

	A) Lokaliteter	B) Paukende fugle
NJ	6	49-66
RK	6	13-14
ÅH	2	2
SJ	2	6
F	1	1
S	1	1
LF	3	8-10
B	3	2-3

Rørdrum *Botaurus stellaris*

Antallet af paukende hanner voksede fra 79-101 i 1990 til 83-113 i 1991. Samtidig blev der rapporteret flere fugle uden for ynglelokaliteterne og yngletiden, i alt 28; 11 var egentlige vinterfund (jan.-feb. og dec.).

Landets vigtigste ynglelokalitet er stadig Vejlerne (NJ). Her blev der registreret 41-58 paukende hanner, hvilket stort set er det samme som i de to foregående år.

Silkehejre *Egretta garzetta*

Til og med 1990 foreligger der fund af i alt 47 Silkehejrer i Danmark. Det er overvejende fugle på forlænget forårstræk, og 80% af de danske fund ligger i perioden maj-juni (Frich & Nordbjærg 1992).

I 1991 blev der set i alt 5-6 fugle i landet: 5-14/5, 10-31/7 og 6-15/8 1 Tipperne (RK), 26/5 1 ad. NØ Gilleleje (S), 30/5 1 Nørresø (RK), 3/6 1 rst. Lund Fjord (NJ) og 5-6/6 1 Hegnede Bugt (M).

Fundet fra Tipperne er usædvanligt, dels fordi fuglen (fuglene?) var stationær(e) i meget lang tid, dels pga. den ret sene forekomst.

Sølvhejre *Casmerodius albus*

Der foreligger i alt 35 fund af arten i Danmark til og med 1990, og den har optrådt årligt siden 1983 (Frich & Nordbjærg 1992). I alt 4 fugle i 1991 må på den baggrund siges at være pænt; det hidtil bedste år var 1988 med 6 fugle (Olsen 1992).

Årets observationer: 14-21/3 1 Vejlen, Tåsinge (F), 22/4 og 26/4 1 Nors Sø (NJ) og samme fugl 28/4-1/5 Vejlerne (NJ), 14-15/5 1 rst. Ølsemagle Revle (S) og 3-7/8 1 rst. Grærup Langsø (RB).

Sort Stork *Ciconia nigra*

Der blev registreret omkring 30 Sorte Storke i Danmark i 1991. Antallet har dermed ligget på stort set samme niveau i de seneste 3 år. Den forholdsvis store forekomst er bemærkelsesværdig på baggrund af, at maj måned stort set var uden østenvindsperioder, og at juni var våd og kold.

Hovedparten af fuglene sås i foråret, i alt 14-18 i perioden 21/4-9/6, heraf 5-9 på træk eller trækforsøg ved Skagen (NJ). Der var 3 sommerfund i perioden 18/6-10/7 og 11 efterårsfugle i perioden 7/8-6/9. Årets største "flok" sås i dagene 16-18/8, hvor 4 1K-fugle huserede på Sydlangeland (F).

Regional fordeling af Sort Stork.

Regional distribution of Black Stork.

NJ	RB	VE	SJ	F	S	M	B
9-13	2	3	1	7	4	1	1

Hvid Stork *Ciconia ciconia*

1991 blev det dårligste år hidtil for den Hvide Stork i Danmark. Kun 9 par blev registreret, og kun 6 par fik i alt ca 15 unger på vingerne. Årsagen var bl.a., at storkene nåede alt for sent frem til Danmark, formodentlig på grund af uvejr på træktruten i Sydeuropa. Flere af parrene ankom først til rederne i slutningen af maj (Johannsen 1991).

Storkebyerne i 1991 var Vesløs (NJ), Fovslet (VE), Brøns (SJ), Bolderslev (SJ), Uge (SJ), Rudbøl (SJ); desuden var der tre par i Ribe Amt. Der var enlige storke i Vang (NJ), Vegger (NJ), Skjern (RK), Randers (ÅH) og Kolding (VE).

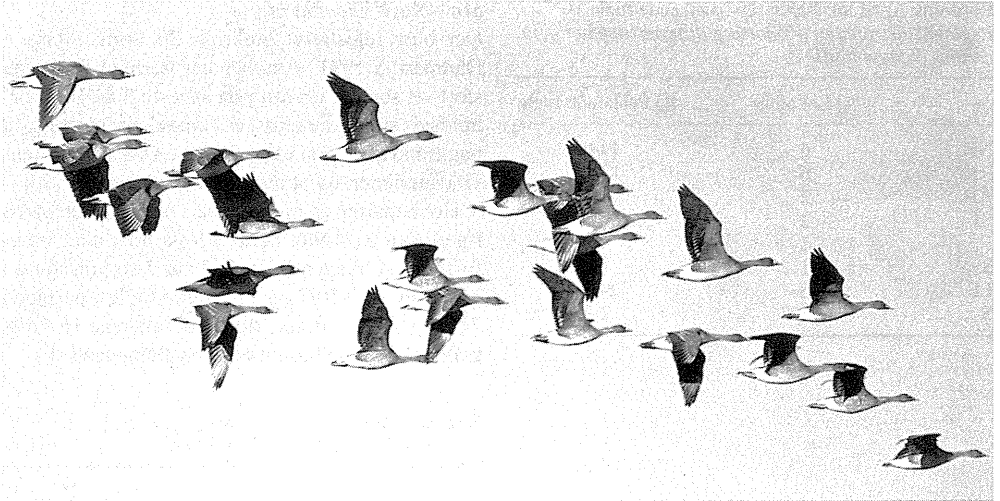
Årets første storke sås 21/3, 2 Hjørring (NJ), men først pri. april begyndte ynglefuglene at ankomme.

Udover ynglefuglene er der rapporteret omkring 100 omstrefjende fugle, hovedparten om foråret. De største flokke var 25/6 9 Vejlerne (NJ) og 14/7 6 Sydlangeland (F). Efter 24/8 foreligger der kun observationer fra Randers-området, hvor den navnkundige Julius igen forsøgte at overvintre. Den blev set i området frem til 31/12.

Regional fordeling af omstrefjende Hvide Storke.

Regional distribution of White Stork 1991, excluding the breeding pairs.

NJ	RK	ÅH	VE	SJ	F	S	LF	M	B
30-40	9-12	4	8	4	18-21	8-10	8	5	2

Sædgæs ses især i Østdanmark og i Nordjylland. Foto: John Larsen.

Skkestork *Platalea leucorodia*

Der blev kun set i alt 3-5 fugle i 1991: 31/3 i Ø Af-landshage (S) (femte fund på Sjælland), 30/4-14/7 i Vejlerne (NJ), 4/6 i ad. og 13/6 i han, begge Tipperne (RK), 23/6 i Ulvedybet (NJ). De nordjyske observationer drejer sig formodentlig om den samme fugl.

Europæisk Flamingo

Phoenicopterus ruber roseus

Ifølge Christensen (1992) foreligger der til og med 1989 i alt 35 fund af Europæisk Flamingo i Danmark (i 1990 var der iflg. Christensen et al. (1992) ingen). Hertil kommer en lang række fund af Chileflamingo *P. chilensis* og af ubestemte flamingoer.

I 1991 blev der gjort følgende fund af Europæisk Flamingo: 7/10 i NØ Kongelunden (S) og senere Hellebæk (S) - tidsforskellen giver en trækshastighed på 55 km/t; og 26/10 i Felsted Kog (RK). Desuden blev en mulig Europæisk Flamingo set trk. S ved Blåvand (RB) 5/4.

Pibesvane *Cygnus columbianus*

Uden for Nord- og Vestjylland blev der set yderst få fugle i 1991. 7-800 overvintrede i Nordjylland, mens 410 kunne ses i Tøndermarsken (SJ). I begyndelsen af februar ankom mellem 1500 og 2000 fugle til Nordjylland for at trække videre i månedskiftet marts/april. Trækkende småflokke sås over hele landet i marts måned.

Efterårstrækket startede for alvor med. okt., og ult. okt var bestanden i Nord- og Nordvestjylland

på omtrent 4000 fugle; flest (1979) var der i Indfjorden (RK). Når man betænker de store rasttal for Nord- og Vestjylland, sås der forbavsende få trækkende fugle, under 300 i hele landet.

Sædgås *Anser fabalis*

I januar 1991 blev der i Nordjylland set 1050 fugle og i Østdanmark 4900. I februar gav de koordinerede optællinger en østdansk bestand på 27 330 (Jørgensen et al. 1993). Forårstrækket startede tidligt i Nordjylland, hvor de sidste Sædgæs forsvandt i slutningen af februar, mens de sidste østdanske Sædgæs trak bort ult. apr. Uden for disse to områder blev der set yderst få Sædgæs, kun Fyn nærmede sig 100 med 95 og 96 som maksimum hhv. forår og efterår.

Om efteråret var der store forekomster i Nordjylland, med 1300 Rosvang 29/9 og 4/10 og 1650 Nors Sø 6/10 som de største. Til Østdanmark ankom Sædgæssene med. nov., og i dec. var der 1700 på Sydsjælland og 360 på Lolland-Falster.

Kortnæbbet Gås *Anser brachyrhynchus*

Der sås færre Kortnæbbede Gæs under januærtællingen i 1991 end de to foregående år; 23 840 i 1989, 15 000 i 1990 og 13 400 i 1991 (Jørgensen et al. 1993). Det skyldes måske de lavere temperaturer i 1991 med en del frost fra midt i januar. Efterhånden trak der dog mange Kortnæbbede Gæs til landet; således var der over 26 000 i april. De spredte sig efterhånden op langs vestkysten. Trækket her blev blandt andet bemærket på Langli

(RB), hvor 3000 trak i løbet af februar. Følgende maksimumstal kan nævnes: Ballum enge (SJ) 16000, Tipperne (RK) 7700, V. Stadil Fjord (RK) 6000, Nissum Fjord (RK) 4465 og Vejlerne (NJ) 1975.

Ult. sep. - ult. okt. trak i alt 10284 mod syd ved Blåvand (R), hvor de bedste dage var 9/10 (3343) og 19/10 (3095). Men kun få steder sås der større fouragerende flokke; flest havde Tipperne, 29/12 3950.

Uden for artens hovedlokaliteter kan følgende nævnes: Christiansø havde 9/10 sin første Kortnæbbede Gås nogensinde; Gjerrild (ÅH) 13/4 31 N; Hesselholm (ÅH) 14/10 34 Ø. Sært nok skete de to sidstnævnte iagttagelser begge i østenvindsperioder, og en østlig trækretning i oktober er også bemærkelsesværdig.

Blisgås *Anser albifrons*

Der er kun rapporteret få og små rast- og træktal fra Jylland og Fyn i 1991, mens Bornholm og Sjælland havde endog meget store træktal. De traditionelle rastlokaliteter Weddellsborg og Gyldensten på Fyn havde tilsammen 150 Blisgæs 13/1, og Ballum (SJ) havde som maksimum 35 i marts.

Forårstrækket berørte næsten udelukkende Bornholm, hvor der ved Hammeren (B) trak mindst 750 i perioden 3/5 til 13/5. Det var måske de overvejende nordøstlige vinde i perioden, der pressede trækket så langt mod nordvest.

Efterårstrækket blev rekordstort. Bornholm har meldt om tilsammen over 10000. Hovedtrækket foregik i perioden 9/10-20/10; den bedste dag var 9/10: 504 Gudhjem (B), 1860 Tejn (B), 500 Olsker (B) og 289 Rønne (B). Herudover sås og hørtes i tusindvis af ubestemte gæs i perioden, mange om

natten. Trækket over Sjælland forløb et par dage senere, 12-21/10, med over 850 fugle. Dette træk berørte akkurat Fyn, hvor 12/10 (320 V) blev den eneste større trækdag. Efterårstrækket begunstiges af i begyndelsen svage men siden stærkere østlige og sydøstlige vinde i en periode efter 8/10.

I dec. havde Ballum (SJ) og Gyldensten (F) maksimalt kun 71 hhv. 75 Blisgæs. Fra samme måned er en noget speciel trækiagttagelse fra Dovns Klint (F): 3/12 115 SV.

Snegås *Anser caerulescens*

Der opholdt sig 5-8 Snegæs i Ringkøbing Amt pri. jan. - med. apr. I Ballum (SJ) var der 5 ad. og 2 2K 16/3-4/4, og 5-12/4 sås 6 ad. og 1 ikke helt udfarvet i Vejlerne.

Fra efteråret er der kun indrapporteret Snegæs fra Sjælland og Ringkøbing Amt: 13/9 2 trk. Tipperne; 28/9 1 ad. trk. Hellebæk (S); 13/10 2 S Sønderdervig; 20/10 2 ad. trk. Humlebæk (S); 29/12 2 Tipperne; og 30/12 2 Bøvling Klit (RK). De sidste to observationer gælder måske de samme fugle.

Bramgås *Branta leucopsis*

Den milde vinter 1990/91 fik over 3000 Bramgæs til at overvintre i det sydlige vadehav. I modsætning til de to foregående år trak der ikke mange Bramgæs til det danske vadehav i løbet af det tidlige forår, således stod der blot omkring 3500 i Margrethe Kog (SJ) og ved Ballum (SJ) i marts. Forårstrækket berørte Sjælland og Bornholm med henholdsvis 11 500 og 5700, med gode dage fra først i marts til midt i april. 22/5 trak 95 ved Kongelunden (S), hvilket er sent for så stor en flok. Enkelte fugle oversomrede, flest (7-8) i Margrethe Kog.

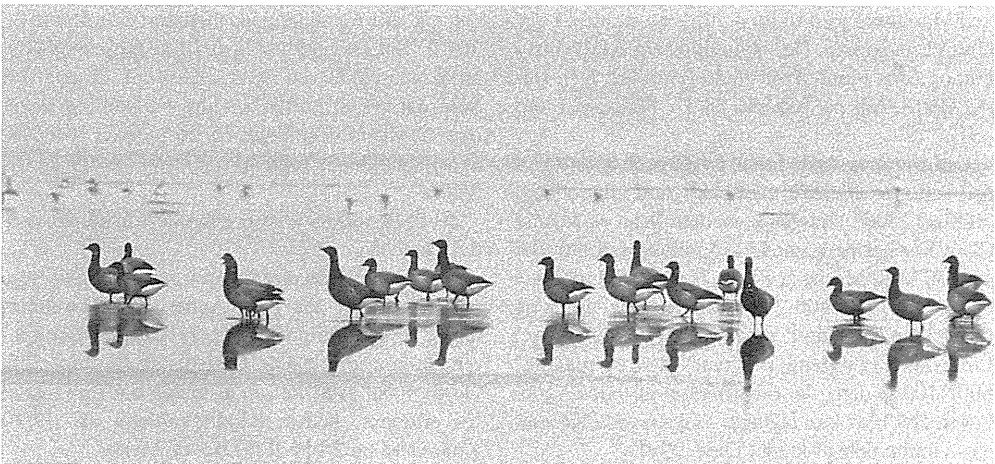
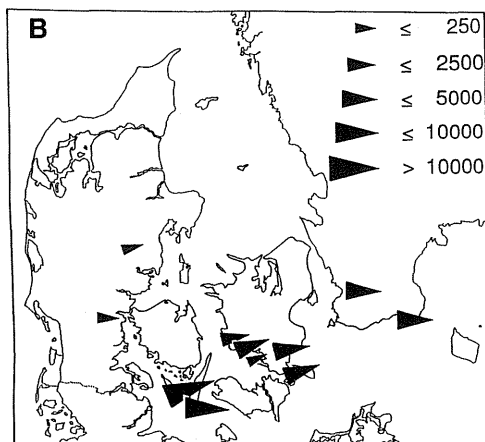
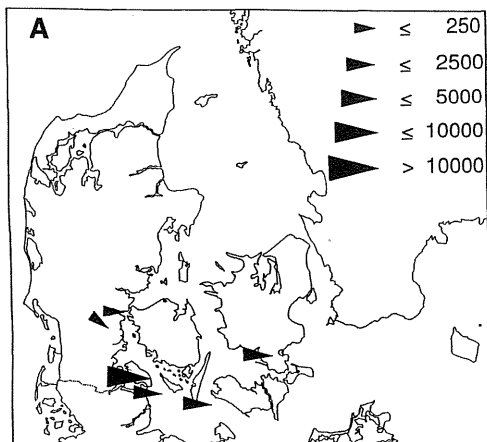

Foto: Erik Thomsen, Biofoto.

Trækkende Mørkbuget Knortegås d. 18/5 (A) og 19/5 (B).
Passage of Dark-bellied Brent Goose on (A) 18 May and (B) 19 May.

De fleste amter har meldt om et pænt efterårstræk, i alt over 30000 fugle. Trækket gik dog ret spredt med topdage på forskellige tidspunkter rundt om i landet. Hovedtrækket startede 9/10 med 2630 Stevns Klint (S), og den bedste dag blev 29/10 9992 Gedser (LF). Denne dag sås der ingen trækkende andre steder i landet.

I årets to sidste måneder opholdt der sig omkring 9000 Bramgæs i det sydvestlige Jylland.

Lysbugede Knortegås *Branta bernicla hrota*

Den Lysbugede Knortegås udvider gradvist sine traditionelle nordjyske lokaliteter, så den nu forekommer flere steder i Limfjordsområdet, og samtidig er rykket længere ind i Mariager og Randers fjorde. I september blev der også konstateret større flokke i Vadehavet.

I løbet af vinteren flyttede flokkene fra området ved Mariager Fjord til forskellige rasteplasser ved eller i Limfjorden. Her opholdt de sig indtil sidst i maj og først i juni, hvor de drog nordpå. Den sidste større flok på 765 sås 28/5 i Skibsted Fjord (NJ).

Om efteråret sås de første Lysbugede Knortegæs pri. sep., og allerede med. sep. stod der mellem 2000 og 2500 i Vadehavet mellem Fanø og Mandø (Kim Fischer pers. medd.). Samtidig opholdt der sig 2307 ved Mariager Fjord. Hen mod slutningen af året var i alt 2400-2500 fordelt på de Nord- og Østjyske rasteplasser, mens 1400 opholdt sig ved Lindisfarne i England. Der synes altså at "mangle" 600-1100 af dem, der om efteråret rastede i Vadehavet. Der blev kun iagtaget 3 Lysbugede Knortegæs i andre dele af landet i hele 1991.

Mørkbuget Knortegås *Branta bernicla bernicla*
 Efter et normalt forår fulgte et meget koncentreret træk i midten af maj, hvor op mod en femtedel af verdensbestanden trak hen over det sydlige og østlige Danmark fra det tyske vadehav.

DMUs totaltællinger i januar gav 4127 og flytællingerne omkring 1. maj 20095 Knortegæs. Over halvdelen af gæssene opholdt sig i det sydlige vadehav (SJ). Andre større rastlokaliteter var de fladvandede områder omkring Læsø (NJ), Det Sydfynske Øhav (F) og Hyllekrog-Rødsand (LF). Mange fugle brød op fra Vadehavet 18/5, hvor omkring 11 000 trak over Sønderborg og omegn (SJ). Samme dag blev der set trækkende Knortegæs ved Dollerup (VE) 200, Dovns Klint (F) 1000 og Gavnø (S) 1500. 19/5 startede trækket meget tidligt, allerede ved 8-tiden sås en flok på op mod 6000 fugle ved Tryggelev Nor (F); hovedtrækket foregik om formiddagen, men fortsatte indtil kl. 20:00. Ved Tryggelev trak de fleste fugle mod NØ, medens trækket ved Dovns Klint gik direkte øst. Som det ses af kortet, spredte trækket sig noget over Sjælland. Retninger og tidspunkter tyder på, at de pågældende fugle havde rastet i det tyske vadehav.

10-15 Knortegæs oversomrede forskellige steder i landet.

Det sparsomme efterårstræk startede med. sep. og fortsatte til hen i november. Kun Bornholm havde en enkelt fin trækdag, 21/10 8500 Hammeren; samme dag havde Christiansø (B) blot 250. Nordjylland er alene om at melde om fine rastal fra efteråret; bedste lokaliteter/dage var 17/10 1200 Gerå og 25/12 1000 Bovet, Læsø.

Knarand *Anas strepera*

De fleste amter har meldt om flere Knarænder i 1991 end i 1990, specielt hvad angår ynglefugle.

I januar var der mindst 28 fugle i landet: NJ 1, ÅH 1, SJ 4, F 15, S mindst 7; der er desværre ingen oplysninger fra (LF). Det er langt flere end de 0-10 vintergæster pr år, der angives af Olsen (1992).

Nordjylland (Vejlerne) havde 13-21 ynglepar, Ringkøbing Amt 1 par, Sønderjyllands Amt 7 par, Fyn 36 par og Sjælland 2 sikre og 6 sandsynlige par. Der savnes oplysninger fra Lolland-Falster.

I de fleste amter er der kun set små flokke på under 10 fugle, dog havde Lolland-Falster som maksimum 105, Fyn 65 og Vejlerne (NJ) 36.

Atlingand *Anas querquedula*

Flere amter meldte om "katastrofalt" få Atlingænder i 1991. Tidligt på sommeren var der dog en del fugle i Tøndermarsken (SJ) (Iver Gram pers. medd.). Dette er landets bedste ynglelokalitet med 43 par i 1991, mens der fra hele resten af landet blot er rapporteret 12 sikre og 20 mulige ynglepar. Ifølge optællinger på Tipperne (RK) gennem de sidste 10 år er der en tydelig sammenhæng mellem regnmængden i marts og april og antallet af ynglende Atlingænder: jo mere regn, des flere ynglepar (Ole Thorup pers. medd.). En sådan sammenhæng kan ikke eftervises i Rapportgruppens materiale, da optællinger af ynglepar uden for reservaterne er for tilfældig.

Hovedtrækket startede i de sidste dage af marts, og de sidste fugle sås sidst i november. Større flok-

ke blev kun set i Vejlerne (NJ) (58 11/5 var det største antal), Tofte Sø. (NJ) (12 16/5), Stavns Fjord (ÅH) (22 30/8), Tryggelev Nor (F) (12 2/8) og Hammeren (B) (10 trk. 28/8).

Rødhovedet And *Netta rufina*

Rødhovedet And ynglede ikke i Danmark i 1991, men ikke-ynglende fugle blev set i flere amter. På fem lokaliteter i Nordjylland har der opholdt sig en hun i løbet af perioden 9/3-16/10; om det drejer sig om samme fugl er uvist. Ringkøbing Amt havde blot to fugle: 6/7 1 han Noret og 20/10 1 Skjern. På Langeland (F) var der et par 27/3-31/8; i Stege Nor (LF) 1 hun 13/3-20/3; og på Horsnæs (LF) 1 han 8/6. Som i tidligere år var der enkelte fugle i og omkring København (S) hele året. Herudover blot 1 han Gavnø-broen (S) 27/1-5/3, 1 han Præstø Fed (S) 24/3, 1 han Omø Mose (S) 27/4 og 1 hun Hov Vig (S) 8/5.

Stellersand *Polysticta stelleri*

Eneste observation i 1991 var 27/12 og 29/12, 1 Mosede Havn. Mens der kun kendes fund af i alt 12 Stellersænder t.o.m. 1969, er der siden set 62, langt de fleste i den østlige del af landet.

Hvinand *Bucephala clangula*

Det første sikre ynglefund i nyere tid er fra 1972. Siden 1978 har nogle få par ynglet næsten hvert år, og efter 1986, hvor Bang (1989) begyndte at opsætte redekasser i Frederiksborg Amt, er tallet steget. I 1991 ynglede 24 par i Frederiksborg Amt, heraf 23 i kasser. Desuden var der 9 par i Vestsjæl-

lands Amt, der alle rugede i naturlige huller (Bent Møller Sørensen pers. medd.).

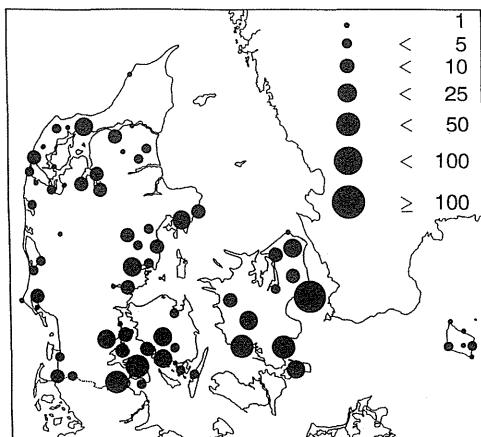
Lille Skallesluger *Mergus albellus*

Næsten alle amter meldte om mange og specielt ret store flokke i foråret 1991. En samlet forårsbestand på mellem 600 og 1000 Små Skalleslugere vil være et rimeligt gæt. De sidste fugle sås i månedskiftet marts-april.

En tidlig efterårsfugl trak S 15/9 ved Roshage (NJ). Den næste sås først 23-24/10 på Tipperne (RK). Efteråret bød i øvrigt kun på små tal over hele landet.

Stor Skallesluger *Mergus merganser*

Da der i slutningen af firserne blev opsat mange kasser til Stor Skallesluger, steg antallet af ynglepar til 39-40 i 1989 og 32-35 i 1990. I 1991 blev der kun registreret 18 par, men der formodes at yngle mindst 30 par i Storstrøms Amt (Palle Nygård pers. medd.). Fordelingen af de 18 par var Sønderjylland 10 (Hans Ole Mathiasen pers. medd.), Vestsjælland 3 (Bent Møller Sørensen pers. medd.) og Møn 5 (Per Schiermacher Hansen pers. medd.). Langt de fleste ynglede i kasser.

Geografisk fordeling af Lille Skallesluger.
Geographical distribution of Smew.

Der ventes på rovfugletræk ved Skagen. Foto: Hans Meltofte.

Rovfugletrækket 1991

På trods af et køligt forår var trækket usædvanlig godt, og både Skagen og Sjælland havde et markant træk af Spurvehøg, Blå Kærhøg og Tårnfalk. Musvåge kulminerede i marts med bl.a ca 1400 20/3 og 1250 21/3 ved Hellebæk. Hovedtrækket af de øvrige arter passerede i en periode med N-NØ vinde ved månedskiftet apr. - maj. For Spurvehøg blev 6/5 dagen med 765 Hellebæk og 851 Skagen. Ved Skagen sås 5/5 43 Blå Kærhøge; Tårnfalk toppede 4/5 med 26 Rørvig og 5/5 53 Skagen, mens største dagstotal blev 77 31/5 Skagen. Fra 12/5

blev trækket bremset af vestenvind. Der var ingen perioder med sydøstlig vind, og trækket af Aftenfalk og Hedehøg var dårligt.

Efteråret var normalt for de fleste arter. En opklaring efter en frontpassage med regn og blæst i slutningen af sep. medførte dog 28/9 et eksplosivt træk på Sjælland af Rød Glente (167 Stevns), Musvåge (3736 Hellebæk) og Spurvehøg (1333 Stevns).

Sidst i oktober satte en kuldeperiode gang i trækket af Havørn og Duehøg.

Oversigt over forårstrækket (A) og efterårstrækket (B) af rovfugle for udvalgte lokaliteter.
Spring (A) and autumn (B) migration of raptors at selected watchpoints.

A) Forår	Skagen	Gjerrild	Moesgård	Rørvig	Gilleleje	Hellebæk	Kongelunden
Hvepsevåge	604	33	8	77	70	1730	139
Sort Glente	10	1	1	5	2	6	-
Rød Glente	14	6-8	4	24	34	112	9
Havørn	5	-	-	-	-	2	-
Rørhøg	164	30	6-7	122	77	179	31
Blå Kærhøg	296	35	2	181	127	117	12
Hedehøg	9	-	1	7	3	1	-
Duehøg	32	24	11	40	41	29	1
Spurvehøg	5010	1115	71	3043	3155	1734	100
Musvåge	929	835	1434	2796	2500	11931	332
Fjeldvåge	633	11	-	528	281	267	6
Kongeørn	3	-	-	2	1	1	-
Fiskeørn	382	22-24	3	85	92	189	13
Tårnfalk	660	35-39	8	112	104	78	9
Aftenfalk	9	1	-	4	1	-	-
Dværgfalk	512	18	3	131	85	50	2
Lærkefalk	111	10	2	33	44	41	8
Vandrefalk	35	4	1	8	9	7	-

B) Efterår	Stignæs	Stevns	Hellebæk	Kongelunden	Rørvig	Dovns Klint
Hvepsevåge	815	1733	604	629	16	560
Sort Glente	-	6	-	-	-	5
Rød Glente	50	394	13	17	1	60
Havørn	1	8-9	6	1	-	1
Rørhøg	170	529	95	83	7	125
Blå Kærhøg	51	163	115	61	12	46
Hedehøg	2	1	1	-	-	1
Duehøg	5	31	66	3	4	4
Spurvehøg	2788	8623	1559	1861	61	3160
Musvåge	11501	8511	19066	2516	1206	7611
Fjeldvåge	75	601	108	70	38	66
Kongeørn	-	-	-	1	-	-
Fiskeørn	32	148	56	37	6	36
Tårnfalk	97	294	69	60	9	202
Aftenfalk	4	2	-	-	1	1
Dværgfalk	41	47	72	46	10	68
Lærkefalk	3	13	2	3	-	8
Vandrefalk	6	3	6	-	-	4

Havørn *Haliaeetus albicilla*

Et godt år med mange stationære såvel som trækkende Havørne. Af stationære var der mindst 13 i første halvår, hvoraf så mange som 5 var ad./subad. Fra andet halvår er der rapporteret om mindst 18 stationære fugle.

Forårstrækket var sparsomt, i alt 15 i perioden 24/2- 27/5. En gammel fugl rastede 27/7 på Sydlangeland (F).

Efterårstrækket indledtes 5/8, 1 Stevns (S), men først fra september blev der regelmæssigt set Havørne. Trækket kulminerede under en kuldeperiode 25-27/10 med ialt 13, heraf 3-4 25/10 Stevns. Det var efter denne periode at der blev set rastende ørne. Det totale antal trækkende ørne i efteråret blev 39.

Hedehøg *Circus pygargus*

Forårstrækket var dårligt med kun 38 trækkende fugle i perioden 28/4-16/6. Mod sædvane sås lidt flere på de nordsjællandske træksteder (12) end ved Skagen (NJ) (9). I Østdanmark kulminerede trækket 4/5 (7), mens fuglene vest for Storebælt kom mere spredt med en svag top ult. maj.

Der blev indrapporteret følgende sikre ynglepar: 10 Tøndermarsken (SJ), 1 øvrige Sønderjylland, 1 Ribe Amt. Desuden et muligt ynglepar i Nordjylland. Der foreligger ingen oplysninger fra Rømmø (RB) og Fanø (RB). Der har også været en del oversomrende fugle hvor yngel eller yngleforsøg ikke er konstateret.

Der blev set meget få trækkende fugle i efteråret, kun 8. Den sidste var 28/9 Enghave Plads, København (S).

Kongeørn *Aquila chrysaetos*

Med mindst 15 forskellige Kongeørne var 1991 på niveau med 1989 og 1990. Der er i modsætning til de foregående år ikke indrapporteret adulte fugle.

I første halvår (26/1-18/5) sås 9-11 Kongeørne. En eller to 2K-fugle sås flere steder i perioden 20/4-16/5, hovedsaglig i Skagens-området (NJ). Bortset herfra havde kun Sjælland stationære fugle gennem længere tid: 1-2 ungfugle 26/1-13/4 forskellige steder, bl.a. ved Saltbækvig (som dermed har haft Kongeørn for tredje år i træk) og i Tystrup-Bavelse-området. Der er uklarhed om alderen på fuglen(e) da observatørerne både har brugt betegnelserne juv., 2K og imm.

Efterårets første Kongeørn sås 25/10, 1 NV Kongelunden (S). Af andet halvårs 5-8 fugle var følgende stationære: 27-30/10 1 K Blåvand (RB), 10-19/11 1 Fanø (RB) (muligvis samme fugl?) og 14-20/11 1 Voldum/Assentoft (ÅH). Med undtagelse af 1 16/11 Årup (F) gjaldt de øvrige observationer trækkende fugle, nemlig 5/11 1 Ø Lindenberg (NJ) og 17/11 1 SV Præstø Fed (S). – Bemærk at 4 af observationerne skete i perioden 10-20/11.

Fiskeørn *Pandion haliaetus*

Som i 1990 meldte Sjælland om et dårligt forårstræk. I resten af landet var det dog godt, og ved Skagen (NJ) endog af rekordstørrelse. Efterårstrækket var pænt over hele landet. Størsteparten af efterårsfuglene sås i den østlige del af landet.

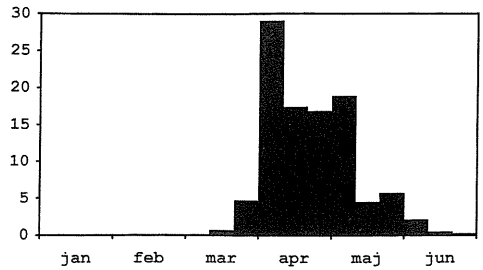
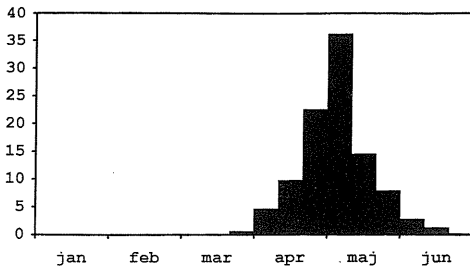
Årets første Fiskeørn sås 14/3, 1 Skovlunde (S). Trækket i Østdanmark kulminerede pri. apr., mens det i Jylland som normalt først kulminerede to uger senere, ult. apr. - pri. maj. En tilsvarende forskydning kunne også ses i forbindelse med en svag top i hhv. pri. maj (Østdanmark) og med. maj (Jylland). Største dagstotaler (alle Skagen) blev 22 29/4, 48 2/5 (hidtil største i Vestdanmark), 28 6/5 og 21 18/5. Andre steder noteredes ved Hellebæk (S) 3/4 13, 5/4 14 og 11/4 10, og ved Gilleleje (S) 4/4 10.

Der foreligger oplysninger om et sikkert ynglepar med udfløjne unger samt om et muligt ynglepar. Der var mindst 24 oversomrende fugle i jun. - jul., knap halvdelen på Sjælland; på nogle lokaliteter sås op til 3.

Der sås sydtrækkende Fiskeørne allerede i juli (10/7 1 SV, 22/7 1 SV og 24/7 1 SV, alle Dovns Klint (F), samt 20/7 1 S Hals (NJ), 23/7 1 SV Fåborg (F) og 28/7 1 Christiansø (B). Trækket kom dog først rigtig i gang med. aug. og kulminerede ult. aug., bl.a. 21/8 49 Stevns (S), hvilket er den største kendte dagstotal for efterårstræk i Danmark.

Hedehøg. Foto: H. Harrestrup Andersen.

Procentvis fordeling af Fiskeørn i Vest- (A) og Østdanmark (B) i første halvår (10-dages perioder, n=494 hhv. 586). Temporal distribution of Osprey in West Denmark (A) and East Denmark (B) (pct. occurrence in 10-day periods, n=494 and 586, respectively).

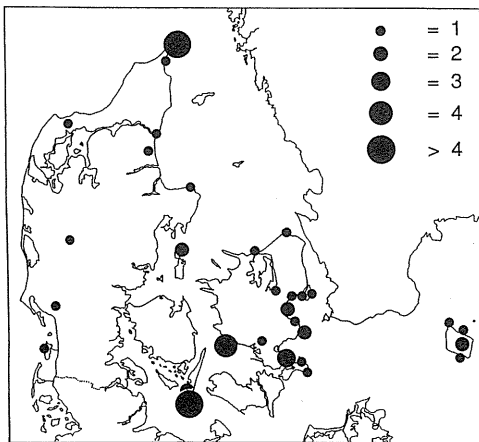
Der var mange rastende fugle i efteråret, ved Alsønderup Enge (S) 8 1/9 og flere steder 6 (31/8 Hostrup Sø (SJ), 7/9 Tryggelev Nor (F), 25/8 Salten Langså (ÅH/VE), 11/8 Pøle Å (S)).

De sidste Fiskeørne sås så sent som 30/10 (1 Hellebæk) og 3/11 (1 Furesø (S)).

Aftenfalk *Falco vesperinus*

Maj måned var domineret af vestlige vinde og gav derfor meget få Aftenfalke, kun 25, hvoraf 11 Skagen (NJ). Årets første: 28/4 Stauingsø (S). Størsteparten (23) af de i alt 38 Aftenfalke frem til 16/6 sås ult. maj - pri. juni (23).

Mellem 26/6 og 8/10 sås i alt 21 Aftenfalke, bl.a. flere sommerfund: 26-27/6 og 2/7 1-2 Skagen, 5/7 1 Lakolk (SJ), 6/7 1 Roskilde (S), 25/7 1 Tved Plantage (NJ).

Geografisk fordeling af Aftenfalk.
Geographical distribution of Red-footed Falcon.

Lærkefalk *Falco subbuteo*

Der var lidt flere fugle om foråret end normalt. Efterårstrækket var af normalt omfang, men synes at have været forskudt mod vest, idet Nordjylland havde flere og Sjælland færre end normalt.

Forårstrækket startede ult. apr. (første fugl 20/4 Stevns (S)) og kulminerede pri. maj, hvor dagsmax. indtraf 5/5 18, 6/5 10 og 7/5 12, alle Skagen (NJ). Disse forholdsvis store træktaal faldt sammen med vind fra NØ 5-11/5 efter opklaring i vejret. I alt blev der frem til 27/6 set 326 fugle. 2/7 trak en efternøler NØ ved Skagen. Skagen havde også enkelte på rast eller trækforsøg i juni. Sommerens øvrige fugle var 1-2 Brabrand og Tåstrup Sø (ÅH) i juni, 1 21/6 Christiansø (B), 1 4/7 Rønne (B), 2-3 4-7/7 Møn, 1 10-13/7 Kerteminde (B), 1 11/7 Egebjerg (F) og 1 11/7 Vejle Søndermark (VE).

Den første sydtrækkende Lærkefalk sås 11/7 ved Ølseagle Revle (S). Trækket kom dog først rigtig i gang ult. aug., uden nogen egentlig kulmination, og sluttede 16/10 med 2-3 Dovns Klint (F). I alt blev der i efteråret set 78.

Vandrefalk *Falco peregrinus*

1991 blev et meget flot år med mindst 231 Vandrefalke, heraf 136 på træk. Især forårstrækket var stort (86). Årets første sås 4/3 Moesgård Strand (ÅH), og trækket kulminerede ult. apr. - med. maj med følgende større observationer: 26/4 4 NE og 2/5 5 NE, begge Skagen (NJ). Sidste fugl på vej mod nord sås 2/6 (Skagen). Antallet af "rastende" fugle i første halvår var mindst 29, hvoraf mindst 16 var stationære i længere tid (mange havde været på pågældende lokalitet siden efteråret 1990).

Allerede 28/7 trak en 2K Vandrefalk S ved Skagen (også set 27/7). Ellers startede trækket 27/8, 1 Mørkhøj (S). Flest sås ult. sep. - pri. okt., alle enlige fugle undtagen 5/10 2 Hellebæk (S). Efterårets træktaal blev på 48.

Aftenfalk. Foto: John Larsen.

Mindst 62 Vandrefalke "rastede" i andet halvår, af hvilke mindst 30 var stationære i længere tid. Bedste lokaliteter var Ribemarsken (RB) med mindst 11 fugle 3/9-4/11 og Vejlerne (NJ) med mindst 4 18/9-2/12. Hvorvidt der kan have været gengangere mellem fuglene i Ribemarsken er ikke oplyst.

I forhold til 1990 er der sket en fordobling af antallet af rastende og trækkende Vandrefalke. Det afspejler forhåbentlig, at de nordlige ynglebestanden er ved at komme på fode efter det af miljøgifte forårsagede sammenbrud.

Urfugl *Tetrao tetrix*

På hovedlokaliteten Vind Hede (RK) var maksimum i 1991 5 hanner og 1 hun 18/3; 23/3 noteredes 4 hanner og 1 hun, og 25/3, 28/3 og 6/4 4 hanner. Disse tal antyder en svag tilbagegang i forhold til de foregående år.

På Randbøl Hede (VE) blev der blot noteret 2 hanner 21/4 og 1 han 26/4, en nedgang i forhold til tidligere. På en hemmeligholdt lokalitet i Nordjylland sås 1-2 fugle ved fire lejligheder i perioden 24/3-20/5. Maksimum på lokaliteten var 2 hanner, 2 hunner og 10 juv. 28/10.

Vagtel *Coturnix coturnix*

Det samlede antal Vagtlere i 1991 blev ca 16, ca 12 af dem jævnt fordelt i perioden 29/6-22/7. Halvdel af observationerne er fra Nordjylland, resten fra Århus, Ribe, Vejle, Sønderjyllands og Fyns

Amter samt fra Sjælland. Alle gjaldt enlige fugle undtagen følgende: 29/6 2 Sørig Enge (NJ), 15/7 2 Ulvedybet (NJ), samt 8/7 2, 21/7 2 og 22/7 3 Gårdbogård (NJ). Årets første fugl var 21/5 1 Vesteregn, Langeland (F), og den sidste 8/8 1 Haldager, Vejle (NJ).

Plettet Rørvagtel *Porzana porzana*

1991 var et dårligt år med kun 39-46 fugle, heraf 23 jævnt fordelt i perioden 17/3-2/6. Største tal blev 13 Langeland (F), hvilket er overraskende, da artens normale hovedområder i Nordjylland og Ringkøbing Amt kun havde 6 hhv. 3-10. Der er rapporteret 1-4 rørvagtlere fra hver af de øvrige landsdele undtagen Ribe Amt og Bornholm, hvor arten ikke blev noteret.

Årets største fund var 21/9 10 (heraf 4 ad., 3 1K) og 22/9 3 (heraf 1 1K) Tryggelev Nor, Langeland (F). I Vejlerne (NJ), som normalt er rørvagtlens hovedlokalitet, var der meget få: 11/4 1, 6/5 2 og 7/5 2. Følgende fugle var stationære gennem kortere eller længere tid: 10/4-23/4 2, siden blot 1, Barup Sø (LF); pri. maj 1 han Sminge Sø (ÅH) i "flere dage"; med. maj 1 han Nimtofte (ÅH) i 14 dage; 2-23/6 3-10 Vest Stadil Fjord (RK).

Årets første var 17/3 1 Lakolk Sø (SJ), 24/3 1 Esrum Sø (S) og 25/3 1 Borreby Mose (S). Årets sidste var de førnævnte fugle i Tryggelev Nor samt 1 ungfugl 30/10, Vork, Egtved (VE); den sidstnævnte blev fundet afkræftet og taget i pleje.

Engsnarre *Crex crex*

Der blev noteret 7 fugle i 1991: 6/5 1 Ørsø, Dronninglund (NJ); 19/5 1 Ellekrattet, Skagen (NJ); 31/5 1 Sminge Sø (ÅH) (stationær i "nogle dage"); 24/8 1 Blemmelyng (B); 1/9 1 Sjørring Sø (NJ); 1 Moesgård Strand (ÅH); samt 14/10 1 Ertholmene (B). I Store Vildmose (NJ), der var landets sidste faste lokalitet for arten, blev der 15/6 lyttet forgæves efter den.

Trane *Grus grus*

1991 var et typisk år, hvor forårstrækket gik over Sjælland og efterårstrækket over Bornholm. Forårets samlede træktalet blev 1160 øst for Storebælt og ca 65 vest for. Efterårets træktalet blev 3573 øst for Storebælt og 3 vest for.

Bortset fra en meget tidlig, 6-10/2 Ballum (SJ), sås årets første Traner 12/3, 2 trk. Tuborg Havn (S) og 2 rst. Søborg Sø (S). Forårstrækket kulminerede 27-29/3, men der blev kun noteret én større flok: 27/3 100 Hellebæk (S).

Der er ingen oplysninger fra de potentielle nordjyske ynglelokaliteter. Stationære fugle blev ob-

Regional fordeling af trækkende Traner.
Regional distribution of migrating Cranes.

	forår <i>spring</i>	efterår <i>autumn</i>
NJ	46	1
RK	3	1
ÅH	10	1
SJ	2	0
F	4	0
S	712	422
LF	34	28
M	191	3
B	223	3120

serveret i Vejlerne (NJ) gennem "hele sæsonen": mar.-jun. 1-3, jul.-aug. 6, i perioden 30/8-26/9 18, og herefter 7 frem til 19/10. Endvidere skal nævnes 1/8 2 ad. og 1 juv. Bornholm.

Efterårstrækket gav følgende større flokke: 7/9 189 Gudhjem (B); 21/9 100 Snorrebakken (B); 28/9 130 Gudhjem; 3/10 515 Hammeren (B) og 100 Olsker (B); 4/10 165 Ølene (B) og 109 Østerlars (B); 14/10 215 (heraf ca 20 1K) Højerup, Stevns (S); 19/10 142 Snogebæk (B) og 100 Ishøj Strand (S). Årets sidste Traner var 4 20/10 Pedersker (B) og 1 24/10 Olsker, samt 46, der så sent som 3/12 trak over Rønne Havn (B).

Hvidbrystet Præstekrave*Charadrius alexandrinus*

I 1991 nåede bestanden et nyt minimum, nemlig blot 22-29 par: Harboør Tange (RK) 0-1 par, Bøvling Klit (RK) 2 par, Fanø Nord (RB) 9-11 par, Rømmø Nord (SJ) 2-3 par, Rømmø Syd 7-10 par og Saltvandssøen (SJ) 2 par. Efterhånden er hele bestanden koncentreret til de to vadehavssøer Fanø og Rømmø.

Yngleforekomst af Hvidbrystet Præstekrave i Danmark 1986-1991 (Kim Fischer pers. medd.).
Breeding Kentish Plovers (pairs) in Denmark 1986-1991.

	1986	1987	1988	1989	1990	1991
Jerup Strand (NJ)	0	1	0	0	0	0
Ulvedyb (NJ)	3	0	0	0	0	0
Harboør Tange (RK)	0-1	0-2	2-3	2	0-1	0-1
Bøvling Klit (RK)	5-6	4	4-5	2-3	3	2
Vejers Strand (RB)	0	0	0	1	0	0
Fanø Nord (RB)	5-8	4-5	5-7	10	10-13	9-11
Fanø Syd (RB)	2	2	0	0	0	0
Måndø Ebbevej (RB)	0	0	1	0	0	0
Rømmø Nord (RB)	12-15	10-12	18-22	11-12	8	2-3
Rømmø Syd (RB)	?	?	2-3	?	0-5	7-10
Saltvandssøen (SJ)	21	20-24	16-17	11	6	2

Årets første observation var 1/4 1 Ulvedyb (NJ); den sidste var 24/9 1 Lakolk Strand (SJ). De største tal er fra Saltvandssøen, flest 2/8 med 58 fugle. Det ser ud til, at stort set hele den danske bestand samles på denne lokalitet efter yngletiden. Uden for ynglelokaliteterne blev der truffet 4 eksemplarer i Nordjylland og blot 6 eksemplarer på Sjælland. Mere overraskende er observationer fra landsdele, hvor arten normalt ikke optræder: 22/7-2/8 1 Søgård Pyt (F), 2/8 1 Odense Fjord (F), 2/8 1 Brabrand Sø (ÅH), samt 11/8 1 han Bollerstien (VE) og samme dag 1 på Alrø (ÅH).

Pomeransfugl *Charadrius morinellus*

Den vigtigste lokalitet for Pomeransfugl er stadig Skjern Enge (RK). Her blev flere års tendens med faldende antal brudt i 1991. Der var Pomeransfugle på stedet i perioden 4/5-26/5, flest 18/5 med 75 fugle, hvilket er det største tal siden 1986 (84 eks.). Øvrige observationer fra foråret: 8/5 1 Østerild Fjord (NJ), 29/5 1 Grenen (NJ); og endelig to observationer fra en gammelkendt lokalitet, hvor arten ikke er set siden 1988: 18/5 3 og 19/5 7 Ræhr ved Hanstholm (NJ).

Efteråret gav i alt 3 eksemplarer: 1/9 1 Aflandshage (S), 1-10/9 1 Keldsnor (F) og 3/10 1 Ribemarsken (RB).

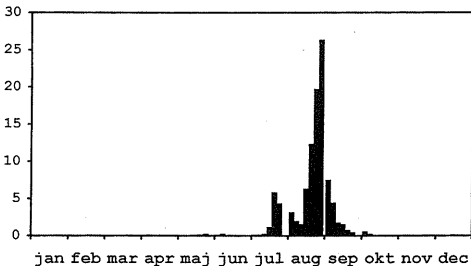
Dværgryle *Calidris minuta*

Forårstrækket var meget svagt med blot 32-35 rapporterede fugle. Der var to tidlige fund i april, nemlig 6/4 1 Værnengene (RK) og 10/4 2 Thurø Rev (F). Disse skal måske ses i forbindelse med det milde vintervejr i Nordeuropa. Den første "normale" forårsgæst sås 19/5, og trækket afsluttedes med flere observationer 8/6. En enkelt fugl på Aflandshage (S) 21/6 har måske oversomret. Forårets største forekomst var så beskeden som 6 eks. Vejlerne (NJ) 29/5.

Ungfugletrækket af Dvärgryle kulminerede i månedskiftet august-september. Foto: John Larsen.

Efterårstrækket blev indledt 7/7 med 2 Dvärgryler på Ølsemagle Revle (S). Trækket var meget stort for både adulte og juvenile fugle, i alt 5818 eksemplarer. De adulte fugles træk kulminerede ult. juli; største antal i denne periode var 61, Harboør Tange (RK) 26/7. Trækket af juvenile fugle kulminerede omkring månedskiftet august-september med adskillige større tal, flest 30-31/8 250-270 Bøvling Fjord (RK), 7/9 160 Agger Tange (NJ) og 31/8 135 Kalløgrå (LF). Årets sidste Dvärgryle blev set 22/10, 1 Ulvshale (M).

Procentvis fordeling af Dvärgryle (5-dages perioder, n=5782).

Temporal distribution of Little Stint (pct. occurrence in 5-day periods, n=5782).

Temmincksryle *Calidris temminckii*

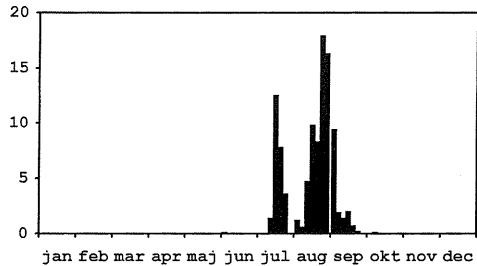
Forårstrækket omfattede blot 158 fugle. Første observation var 2/5 1 Kongelunden (S); antallet kulminerede medio maj, hvor 60% af fuglene blev truffet. De største forekomster var af ret beskedent omfang: 11/5 12 Vejlerne (NJ), 11/5 10 Borreby Mose (S) og 24/5 10 Ulvedybet (NJ). Sidste forårsfund var 7/6 1 Vejlerne.

Efterårstrækket indledtes 3/7 med 1 eksemplar i Vejlerne. Heller ikke om efteråret var der tale om de store tal, ialt 290 individer blev registreret. Der var en meget tydelig kulmination af adulte fugle 20-24/7, mens ungfuglene havde en mindre tydelig top medio august. Der var kun få større forekomster, flest 14/8 10 Harboør Tange (RK) og 20/7 8 Brabrand Sø (ÅH). Årets sidste Temmincksryle sås 13/9 i Vejlerne.

Krumnæbbet Ryle *Calidris ferruginea*

Forårstrækket var meget svagt med blot 7-11 fugle i perioden 21/5-10/6, og kun på Harboør Tange (RK) blev der truffet mere end 1 eksemplar, nemlig op til 3 fugle i dagene 2-9/6. En fugl faldt uden for det normale mønster: 25/6 1 Vejlerne (NJ).

Efterårstrækket startede 12/7 med ikke færre end 21 fugle fordelt på 6 lokaliteter. Såvel adult- som juveniltrækket var væsentligt over det normale, ialt 9370 eks., hvilket er det største antal siden 1988. De adulte kulminerede med.-ult. juli med flere store forekomster, flest 16/7 114 Køge Sydstrand (S) og 25/7 94 Harboør Tange (RK). Ungfuglene kulminerede ult. aug. - pri. sep., med større tal noteret i de fleste landsdele: 7/9 230 Agger Tange (NJ), 27/8 161 Ulvshale (M), 31/8 152 Kalløgrå (LF), 30/8 144 Bøvling Fjord (RK), 30/8 144 Alrø (ÅH) og 29/8 143 Bollerstien (VE). Efter 1/10 sås kun ganske få Krumnæbbede Rylere, de sidste 22/10 (1 Ulvshale (M)) og 30/10 (1 Vejlerne (NJ)).

Procentvis fordeling af Krumnæbbet Ryle (5-dages perioder, n=9383).

Temporal distribution of Little Stint (pct. occurrence in 5-day periods, n=9383).

Sortgrå Ryle *Calidris maritima*

I 1990/91 havde vi nok engang en meget mild vinter, og samtidig igen en vinter med meget få observationer af Sortgrå Ryle. De største tal blev noteret i januar på følgende lokaliteter: 1/1 47 Harboør Tange (RK), 6/1 10 Thyborøn (RK) og 24/1 10 Christiansø (B). Lægger man januars maksimumtal sammen for alle lokaliteter, bliver resultatet 87 eksemplarer. I de seneste års meget milde vintre har antallet af Sortgrå Ryler derfor næppe oversteget 150 eksemplarer. Som normalt er kun få fugle set ved de indre farvande, bortset fra den nævnte forekomst på Christiansø. Forårets seneste var 1 Blåvand (RB) 30/5.

Der var et pænt efterårstræk med ialt 307 eks. (dog incl. nogle gengangere). Trækket forløb især langs den jyske vestkyst og noteredes fra 16/8 (1 Blåvand) til 17/11, med en kulmination i oktober. De største forekomster blev: 8/10 13 Hanstholm (NJ), 26/10 14 Agger Tange (NJ) og 17/11 20 Harboør Tange. Selvom vejret var mildt er det dog meget overraskende, at der kun er én observation fra december: 17/12 5 Harboør Tange.

Kærløber *Limicola falcinellus*

Forårstotalen blev på blot 6 fugle: 24/5 5 Saltbækvig (S) og 2/6 1 Aflandshage (S). Efterårstrækket

blev også svagt, i alt blot 31-35 fugle, eller ligeså få som i 1990. Fordelingen på landsdele var: S 19-22, NJ 9, RK 1 og LF 2-3. Den første sås 9/7, 1 Bygholm Vejle (NJ), og de sidste 21/9, 3 Buksør Odde (NJ). Sidstnævnte var, sammen med 3 Ølsemagle Revle (S) 22-23/7, efterårets største forekomst.

Tredækker *Gallinago media*

1991 var et gennemsnitligt år med ialt 13 Tredækere. Tre sås i foråret (5/5 1 Saltuna (B), 11/5 1 Attemosen (S), 14/5 1 Amager Fælled (S)), de øvrige 10 om efteråret: 17/8 1 Sundby Kær (NJ), 21/8 1 Bollerstien (VE), 1/9 1 Husby Sø (RK), 3/9 1 Tvis (RK), 8-11/9 1 Bollerstien (VE), 15/9 1 Busemarke Mose (M), 21-22/9 1 Norsminde Fjord (ÅH), 4/10 1 Boller Enge (NJ), 9/10 1 Fårup Enge (NJ), og 21/11 1 vest for Randers (ÅH).

Stor Kobbersneppe *Limosa limosa*

Der foreligger oplysninger om ialt 149-164 par i 1991. Opgørelsen er imidlertid langt fra dækkende, idet bestanden var ca 900 par i 1989 (Olsen 1992). Den største bestand fandtes i Vejlerne (NJ) med 136-143 par, men der mangler oplysninger fra flere vigtige lokaliteter, bl.a. Tipperne (RK) og Tøndermarsken (SJ). Et par ynglefund fra Birkholm

Vejlerne huser den største danske bestand af Stor Kobbersneppe. Foto: Erik Thomsen, Biofoto.

(F) og Store Egholm (F) med hvert 1 par er lidt overraskende. På Tåsinge blev der registreret 4 par ved Monnet (F). På Nyord (M) var der kun 0-5 par, hvilket er en katastrofal tilbagegang, da der tidligere har været 10-15 par på lokaliteten.

Stor Regnspove *Numenius arquata*

Også for Storspoven er kun en mindre del af bestanden registreret, idet der kun er oplysninger om 70-72 par ud af en formodet bestand på 300-400 par (Olsen 1992). De fleste ynglepar er fundet i Sønderjylland, i alt 49-51, heraf mindst 40 på Rømø. Iøvrigt 3 par på Randbøl Hede (VE) og 18 par i Nordjylland.

Odinshane *Phalaropus lobatus*

I alt 26-31 fugle i forårstrækket 1991, det højeste antal siden 1988. De første er set 17/5 (1 Vejlerne (NJ), 1 Margrethe Kog (SJ)), og den sidste 14-15/6 (1 Selsø Sø (S)). De største tal var 4 Kongelundsstranden (S) 21/5 og 4 Vorsø Kalv (VE) 26/5. Sidstnævnte er meget bemærkelsesværdigt, idet det første østjyske forårsfund overhovedet blev gjort så sent som i 1990.

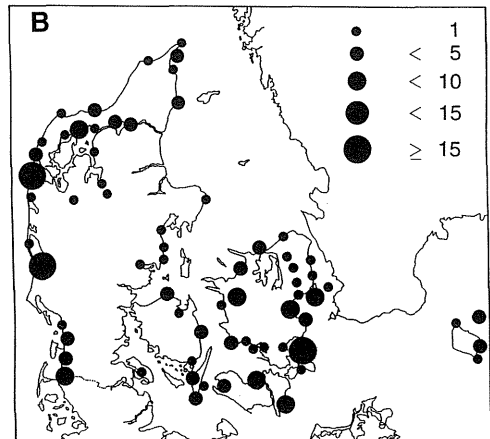
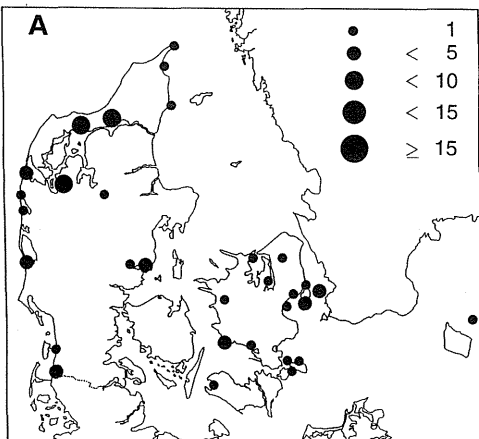
Efterårstrækket indledtes med en mildt sagt besynderlig observation: 1/7 8 (5 trk. V og 3 rst.) Kongelundsstranden (S). Ellers kulminerer trækket ult. aug. - pri. sep., og flest sås 26/8: 9 Ulvshale (M). I alt blev der registreret 62-71 fugle. Atter i 1991 blev arten truffet i Østjylland: 21-31/8 1 Havmarken (VE) samt 24/8 1 Norsminde Fjord (ÅH). Nævnes skal også 7/9 4 Tryggelev Nor (F). Seneste forekomst var 2/10 1 Ørhage (NJ).

Odinshane. Foto: K. Larsen.

Thorshane *Phalaropus fulicarius*

I alt blot 7 eksemplarer, alle iagttaget i løbet af efteråret: 15/9 1 Kysing Næs (ÅH), 15/9 1 V Grenen (NJ), 19/9 1 S Blåvand (RB), 17/10 1 SV Blokhus (NJ), 18/10 1 N Agger (NJ), 5/11 1 S Blåvand og 20/12 1 Gammelgab (RB). Observationerne er alle gjort i perioder med mere eller mindre blæsende vejr fra vest. Det er bemærkelsesværdigt, at der igen i 1991 blev set Thorshane ved Kysing Næs, og at arten således er truffet i de indre farvande hvert år siden 1988.

Geografisk fordeling af Odinshane 1982-91, forår (A) og efterår (B).

Geographical distribution of Red-necked Phalarope 1982-91. A) spring; B) autumn.

Almindelig Kjove. Totaler og maksimumsdage for udvalgte lokaliteter.
Arctic Skua. Totals and maximum-days for selected localities.

	5/9	23/9	24/9	25/9	29/9	1/10	2/10	6/10	18/10	total
Skagen (NJ)	10	-	-	84	-	-	68	35	63	756
Hanstholm (NJ)	80	-	-	-	-	-	77	15	50	374
Lyngvig (RK)	-	43	-	-	-	-	-	-	-	?
Blåvand (RB)	-	-	37	-	-	37	-	-	-	443
Kysing Næs (ÅH)	-	-	-	-	16	-	-	-	-	25
Gilleleje (S)	107	-	-	-	-	-	10	-	-	135
Rørvig (S)	187	-	-	-	-	-	5	-	-	223
Gedser (LF)	-	-	-	-	107	-	-	-	-	135
Hammeren (B)	40	-	-	-	-	-	-	-	-	82

Mellemkjove *Stercorarius pomarinus*

Årets total på 469 fugle er den fjerdestørste nogensinde, kun overgået af 1985 (1348), 1988 (647) og 1989 (648).

Fra foråret er der to observationer: 16/5 1 ad. Blåvand (RB) og 17/5 2 trk. Skagen (NJ). Med undtagelse af 1982 og 1985 er arten siden 1980 observeret årligt ved Skagen i maj, i antal fra 1 til 5 fugle.

Efterårets første Mellemkjove noteredes 12/8 (Skagen), og frem til 19/11 sås i alt 466 fugle. To lokaliteter dominerer materialet med tilsammen 67% af fuglene: Skagen (i alt 156 12/8-19/11) og Hanstholm (NJ) (i alt 163 6/9-9/11). Modsat blev der kun rapporteret ret få fugle fra resten af den jyske vestkyst, f.eks. kun 20 fra Blåvand (RB). Kulminationen faldt i to perioder, dels omkring månedskiftet sep.-okt., dels i dagene 18-23/10. Absolut bedste dag var 18/10 med mindst 108 Roshage, Hanstholm (NJ), 10 Skagen, 4 Blokhus (NJ), 10 Agger (NJ) og 3 Blåvand. De 108 ved Roshage er den hidtil største dagstotal i Danmark. Vejret den 18/10 var hård NV-kuling ved Hanstholm, i forbindelse med en lavtryks passage tæt forbi Danmark.

Karakteristisk for invasionsår er en stor andel af ungfugle, åbenbart efter en god ynglesæson. Af 338 aldersbestemte Mellemkjover var 292 (86%) 1K-fugle, mens 15 var ældre immature og 31 adulte. Som i tidligere invasionsår (f.eks. 1982 og 1985) ligger en del af efterårets observationer så sent som pri.-med. nov., og der er også enkelte vinterfund fra dec.: 21/12 2 V Gilleleje(S), 24/12 1 imm. Roshage, og samme dag 1 1K V Rørvig (S).

Regional fordeling af Mellemkjove. *Regional distribution of Pomarine Skua.*

NJ	RK	RB	ÅH	F	S	LF	B
364	7	21	6	1	43	7	20

Almindelig Kjove *Stercorarius parasiticus*

1991 var et gennemsnitligt år for Almindelig Kjove. I alt er rapporteret 2994 fugle, lidt flere end i 1990, men langt fra et stort år.

Året indledtes med et vinterfund, 3/1 1 Kjærsgård Strand (NJ). Ellers blev der først set Alm. Kjove fra april (2/4 Blåvand (RB)), og frem til 30/6 rapporteredes i alt 269 fugle. Skagen (NJ) dominerede med i alt 186 i perioden 5/4-16/6. Næstbedste lokalitet var Hammeren (B) med i alt 22 fugle 18/4-17/6. De største dagstotaler blev 8/5 12 Hammeren og 23/5 12 N Ørhage (NJ).

Efterårets i alt 2723 kjover observeredes fra pri. juli til 19/11. De bedste lokaliteter var Skagen med 756 fugle, Hanstholm (NJ) med 374, Blåvand med 443 og Rørvig (S) med 223. Tallene fra Rørvig og Gilleleje 5/9 (se tabellen) er helt uden sidestykke for Sjælland. Tallet fra Rørvig er samtidig den tredjestørste dagstotal i Danmark de sidste 15 år, kun overgået af 11/9 1984 (220 Skallingen (RB)) og 31/8 1986 (193 Lild Strand (NJ)).

På alle lokaliteter faldt kulminationen i to perioder, dels pri. sep. og dels ult. sep. - pri. okt., begge gange i forbindelse med lavtryks passager.

Regional fordeling af Almindelig Kjove. *Regional distribution of Arctic Skua in first and second half-years.*

	1. halvår	2. halvår
NJ	203	1460
RK	10	178
RB	30	454
ÅH	3	29
VE	0	5
SJ	1	7
F	0	28
S	2	≥ 332
LF	0	135
M	0	2
B	23	92

Lille Kjove *Stercorarius longicaudus*

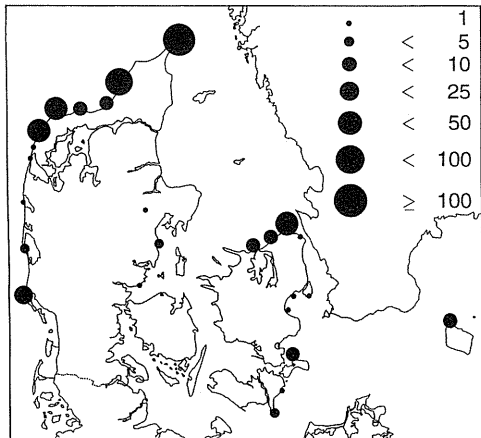
Årets eneste forårsfugl var en ad. der rastede ult. maj ved Skagen (NJ).

Efterårets første Lille Kjove sås så tidligt som 13/8, og frem til 18/11 blev noteret i alt 366 fugle, hovedparten i september. Hermed blev 1991 det næstbedste år nogensinde, kun overgået af 1988 (over 700 fugle). Af 306 aldersbestemte var 80% 1K-fugle, 5% ældre immature, og 15% adulte. Fuglene er især bemærket i Nordjylland og i Kattegat, mens den øvrige del af Vestkysten melder om en middelmådig sæson. To observationer fra hhv. 11/11 (Gilleleje (S)) og 9-18/11 (Ribe Marsk (RB)) er de hidtil seneste i Danmark.

De store forekomster i Nordjylland og ved Nordsjælland faldt sammen med store forekomster andre steder i Europa, således ca 200 i Sverige (Tyrberg 1992), ca 300 i Vestnorge 5-6/9 (Gustad 1992) og ca 3000 på den engelske nordøstkyst, primært i dagene 6-11/9 (Birding World 4(9), 1991). Observationerne faldt under og efter nogle dage med hård vestlig og nordvestlig vind over Danmark, kort efter en periode med voldsomt uvejr (orkan og snefald) i Nordskandinavien.

En sammenstilling af de bedste dage viser en betydelig spredning: 5/9 32 Gilleleje, 11/9 23 Skagen og 7 fra det øvrige Nordjylland, 23/9 7 Blåvand og 2/10 21 Hanstholm samt 16 fra det øvrige (NJ).

Af andre bemærkelsesværdige observationer skal nævnes 30/8 6 trk. Ulvshale (M) samt 25/9 1 1K fouragerende på en mark nær Voldum ved Hadsten (ÅH), 30 km fra kysten – den blev 30/9 fundet trafikdræbt samme sted.

Geografisk fordeling af Lille Kjove.
Geographical distribution of Long-tailed Skua.

Storkjove *Stercorarius skua*

Med i alt ca 110 fugle blev 1991 et jævnt år for Storkjove. Mest bemærkelsesværdigt var 5 vinterfund fra januar, der synes at afspejle en tendens – der har også været mange vinterfund i de foregående vintre. Der foreligger endvidere en enkelt forårsobservation, 22/5 4 S Ørhage (NJ).

"Efterårets" første forekomst var 29/6 Hanstholm (NJ), og frem til 9/11 er der rapporteret i alt 100-102 fugle. De bedste lokaliteter var Ørhage med 19 fugle, Skagen (NJ) med 17, Hanstholm med 17 og Blåvand (RB) med 19. Flest blev set 24/9 (3 N og 1 S Blåvand) og 2/10 (8 Hanstholm).

Regional fordeling af Storkjove.
Regional distribution of Great Skua.

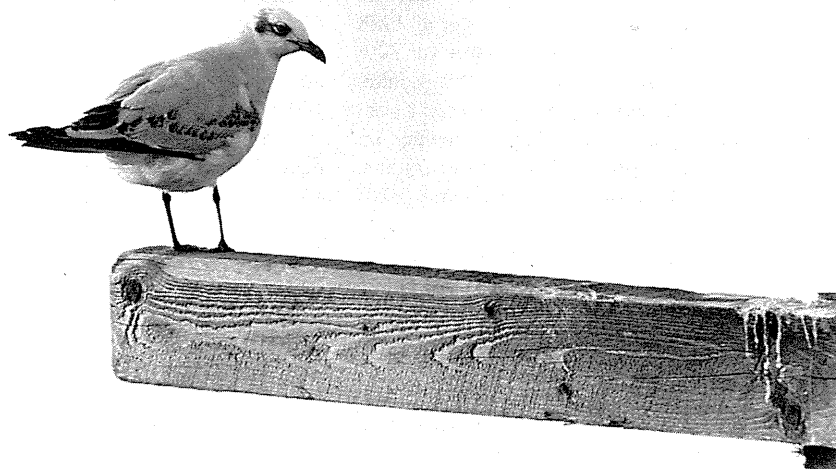
NJ	RK	RB	ÅH	SJ	S
73	8	22	1-3	1	6

Sorthovedet Måge *Larus melanocephalus*

Arten blev først observeret i Danmark i 1931, og indtil 1990, hvor den blev taget af SU-listen, er der observeret 189 individer med en stærkt stigende tendens i de seneste 10-15 år. Tendensen kan skyldes den store bestandsfremgang i Vesteuropa (van den Berg 1991). I 1991 blev der observeret 30 individer, hvilket er den hidtil højeste årstotal.

Imod sædvane blev foråret domineret af observationer fra Jylland, 5 ud af i alt 8 fund. Det første var 31/3 1 ad. rst. Skagen (NJ), og ud over enkeltfund var der 2 ad. på Langli (RB) 14/5. I reglen domineres foråret af adulte fugle i den østlige del af landet, mens efteråret er præget af juvenile fugle ved den jyske vestkyst.

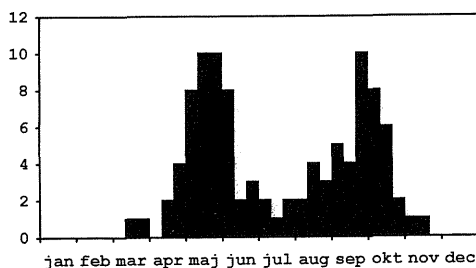
Den første efterårsfugl blev set 28/7, 1 ad. Christiansø (B). Den første juvenile noteredes 24/8 Skagen. Resten af året blev domineret af juvenile fugle, flest 1/10 2 juv. rst. Skagen. En farveringmærket fugl blev aflæst 2/10 i Hanstholm (NJ); den var ringmærket som pull. 11/6 1991 i Strekdam, Holland. Årets sidste, en juvenil, opholdt sig i København (S) fra 4/11 til 4/12.

Dværgmåge *Larus minutus*

Årets forekomst på 3138 fugle lå noget under det normale. Den gennemsnitlige årstotal gennem de seneste 10 år har været 4389. Modsat 1990 blev der i 1991 set meget få fugle i årets to første måneder, men forårstrækket blev det største i flere år og

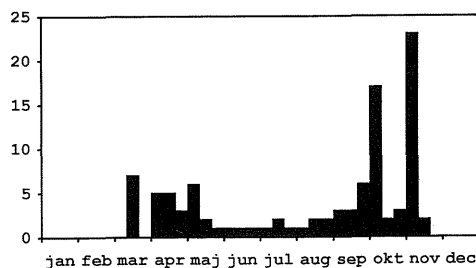
forløb meget tidligere end normalt. Det indledtes allerede 20/3 med en usædvanligt stor forekomst: 214 trk. Blåvand (RB). Også Skagen (NJ) kunne melde om et rekordstort forårstræk: 93 fugle i dagene 4-17/4, flest 11/4 (46 trk.). I den østlige del af landet havde Dovns Klint (F) 6/4 52 og Røgbølle Sø (LF) 28/4 52.

Efterårstrækket indledtes allerede 25/8 med 22 trk. Vejlbj Klit (RK); med 1919 fugle blev det imidlertid det svageste i mange år. Mønsteret fra de senere år med to tydelige træktoppe blev gentaget. I den sydøstlige del af landet kulminerede trækket tidligst: 29/9 214 trk. og 5/10 190 trk. Gedser (LF). På vestkysten faldt trækkulminationen senere og bemærkedes kun ved Blåvand: 3/11 101 trk. og 4/11 554 trk. Herefter blev der i alt kun

Procentvis fordeling af Sorthovedet Måge 1931-1991 (10-dages perioder, n=217).

Temporal distribution of Mediterranean Gull 1931-1991 (pct. occurrence in 10-day periods, n=217).

Procentvis fordeling af Dværgmåge (10-dages perioder, n=3131).

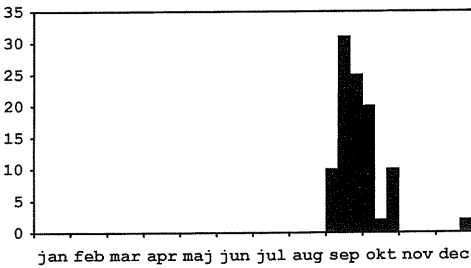
Temporal distribution of Little Gull (pct. occurrence in 10-day periods, n=3131).

set 95 fugle indtil 17/11 (13 trk. Bukkemose Strand (F)), der markerede afslutningen på efterårstrækket. Dertil et enkelt vinterfund: 21/12 1 trk. Gilleleje (S).

Sabinemåge *Larus sabini*

Årets total på 51 fugle var den største siden rekordåret 1987, hvor der blev set 187.

I modsætning til de foregående år blev ingen Sabinemåger set i august. De første fund gjordes 5/9 i forbindelse med kuling: 3 (heraf 2 ad.) trk. Hanstholm (NJ) og 1 ad. trk. Gilleleje (S). Frem til 25/9 var vejret præget af vestlige vinde, og der blev set Sabinemåger næsten hver dag, i alt 34. Alle bortset fra de allerede nævnte samt 14/9 1 juv. trk. Gilleleje blev set ved den jyske vestkyst. Hårdt vejr 2/10 gav 7 fugle på 5 lokaliteter, bl.a 3 juv. S Blåvand (RB), og det blev efterårets største dag. I dagene 2-6/10 trak 10 fugle og 17-19/10 blev der set 6. Årets sidste fugl var så sen som 21/12, 1 juv. Esbjerg Havn (RB), hvilket blot er landets tredje decemberfund.

Procentvis fordeling af Sabinemåge (10-dages perioder, n=51).

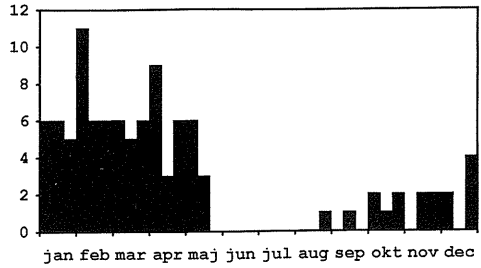
Temporal distribution of Sabine's Gull (pct. occurrence in 10-day periods, n=51).

Hvidvinget Måge *Larus glaucooides*

Årets total blev med 23 fugle den næststørste nogensinde. Som normalt blev hovedparten (21) observeret i første halvår, fra 2/1 (1 2K Skagen (NJ)) til 19/5 (1 4K Skagen). Bortset fra to Bornholmske fugle (3/4 1 2K Nørresand, 8/5 1 2K Ringeby) blev alle set i Nord- og Vestjylland. To indlandsfund: 3/4 1 3K Bygholmengen, Vejlerne (NJ) og 28/5 1 ad. Fyldgrav ved Ræhr (NJ) - sidstnævnte var årets eneste ad. Skagen blev bedste lokalitet med 6 fund.

Efteråret bød kun på 2 fugle: 4/10 1 2K Blåvand (RB) og 27/12 1 1K Lemvig Sø (RK).

Da arten med udgangen af 1990 blev taget af SU-listen, havde SU godkendt 180 fund, hvoraf 80% var observeret i første halvår. Bedste år var 1983 med 26 fugle.

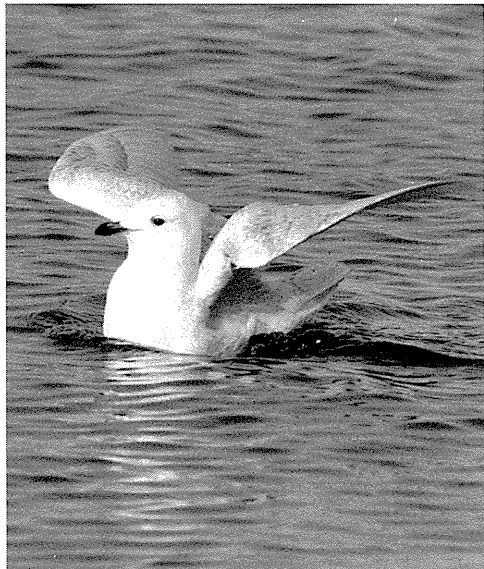

Procentvis fordeling af Hvidvinget Måge 1977-1991 (10-dages perioder, n=127).

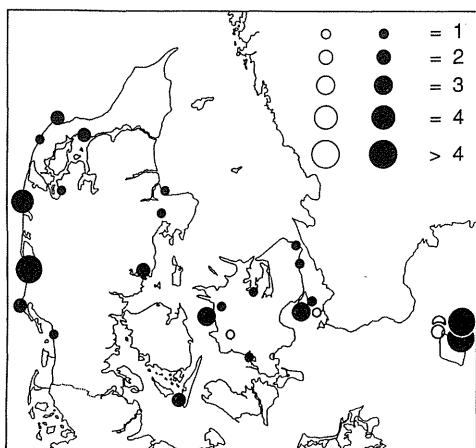
Temporal distribution of Iceland Gull 1977-1991 (pct. occurrence in 10-day periods, n=127).

Sandterne *Gelochelidon nilotica*

For andet år i træk fik ingen danske Sandterner unge på vingerne i 1991. Denne gang skyldtes det dårligt vejr i starten af yngleperioden, som førte til at fuglene opgav at yngle (Kim Fischer pers. medd.). Der blev derfor set omstrefjende Sandterner i hele vadehavsområdet i hidtil uset omfang: i alt 71 observationer af op til 8 fugle i perioden 3/5-24/8; men de har med stor sandsynlighed alle drejet sig om de samme 8-10 fugle. Uden for vadehavsområdet blev der set 12 fugle. Den første var 8/5 1 rst. Harboør Tange (RK). Mere usædvanligt var to fugle 18/5 hhv. 25/5 ved Gjerrild (ÅH) samt 5 på Tipperne (RK) 17/6. Måske pga. den mislykkede ynglesæson blev årets sidste fugl set så tidligt som 24/8, 1 S Lakolk (SJ).

Hvidvinget Måge. Foto: Ole Iversen.

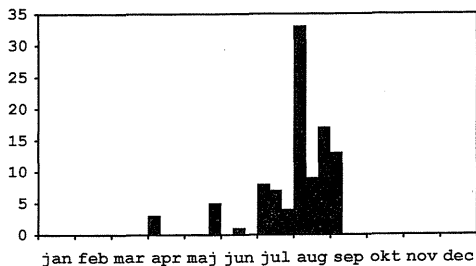
Geografisk fordeling af Rovterne. Fund i første halvår er angivet med åben cirkel, fund i andet halvår med sort cirkel.

Geographical distribution of Caspian Tern. Records from the first half-year are indicated by open circles, records from the second half-year by filled circles.

Rovterne *Sterna caspia*

I alt blev der observeret 67 fugle, hvilket ligger på niveau med forekomsten de senere år (gennemsnit for 1981-90 er 65 fugle). Som sædvanligt var forårstrækket sparsomt: 6/4 2 hørt Hammeren (B) var de eneste fra trækperioden. Næste fugl var 1 rst. Tystrup-Bavelse Sø (S) 24/5, og i de næste 2 måneder sås 18 oversomrende fugle spredt over det meste af landet.

Efterårstrækket begyndte som normalt pri. aug., 1/8 2 ad. og 2 juv. Christiansø (B). I den følgende måned blev der registreret 47 Rovterner, heraf 21 i den østlige del af landet. Størstedelen af disse var trækkende fugle; flest havde Christiansø med 7 trk. i tiden 1-27/8. Resten af efterårets Rovterner blev hovedsageligt set i Nord- og Vestjylland, flest

Procentvis fordeling af Rovterne (10-dages perioder, n=76).

Temporal distribution of Caspian Tern (pct. occurrence in 10-day periods, n=76).

på Tipperne (RK), der 5/8-4/9 havde i alt 12-15 fugle; 5 rastende her 5/8 og 7/8 blev årets største forekomst. Tipperne stod ligeledes for årets sidste fugle, 2 4/9.

Dværgerterne *Sterna albifrons*

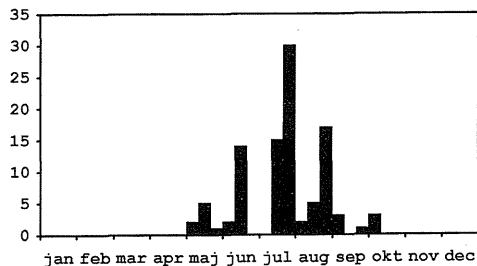
Årets første Dværgerterne ankom 12/4, 1 Kongenlundsstranden (S), hvilket er den tidligste, der er set siden 1982. De næste ankom 14/4, hhv. 1 Præstø Fed (S) og 2 rst. Fanø Nordspids (RB). Årets sidste Dværgerterne, 5/10 Ballum (SJ), var tidsmæssigt mere normal (gennemsnit for de seneste 10 år er 7/10).

1991 var et dårligt yngleår. I den største koloni, Esbjerg Havn (RB) med 35 par, blev ynglen opgivet sidst i maj, og der er ikke indrapporteret yngel fra Læsø (NJ) og Bøvling Klit (RK), som var de to næststørste kolonier i 1990. De næststørste i 1991 blev i stedet Fanø Nordspids (RB) med 20-30 par og Sønderho (RB) med 10-15 par. Det samlede antal indrapporterede ynglepar var ca 125, en markant nedgang siden 1988, hvor 420-460 par yngede.

Sortterne *Chlidonias niger*

Der blev i 1991 kun fundet ynglende Sortterner på 5 lokaliteter, 3 i Jylland og 2 på Øerne, og det er det laveste antal nogensinde. Der foreligger kun oplysninger om 6-7 unger fra de i alt 91-95 ynglepar, så ynglesæsonen var åbenbart den dårligste, der hidtil er kendt herhjemme. Den største ynglekoloni blev Vejlerne (NJ), hvor 44-45 par fik 4-5 unger på vingerne; her ankom fuglene 29/4. Forårstrækket var i øvrigt det svageste nogensinde med kun 54 fugle uden for ynglepladserne; største observation var 3/6 7 ad. Dovns Klint (F). Vejlerne havde flest 11/7 (79 rst.) og 17/7 (77 rst.); sidste fugl blev her set 1/10.

Efterårstrækket, der næsten udelukkende blev observeret i den østlige del af landet, blev med 331

Procentvis fordeling af Sortterne (10-dages perioder, n=548).

Temporal distribution of Black Tern (pct. occurrence in 10-day periods, n=548).

fugle derimod det bedste i flere år. Det blev indledt 22/7 med 1 ad. Bollerstien (VE) og kulminerede få dage senere: 25/7 162 (heraf 33 trk.) Ølseagle Revle (S). Resten af efteråret blev totalt domineret af observationer fra Sjællands østkyst. Præstø Fed (S) havde 81 på 4 dage, flest 24/8 (32, heraf 13 trk.). Herudover var de største forekomster 20/8 25 juv. rst. Ølseagle Revle og 24/8 16 trk. Køge Sydstrand (S). Sidste fugl på Sjælland blev 1 trk. Stevns 21/9. Først herefter blev der set efterårstræk i Jylland, hvor maksimum faldt 30/9 med 11 trk. Blåvand (RB). Årets sidste fugl sås ligeledes ved Blåvand, 6/10 1 juv. trk.

Lomvie *Uria aalge*

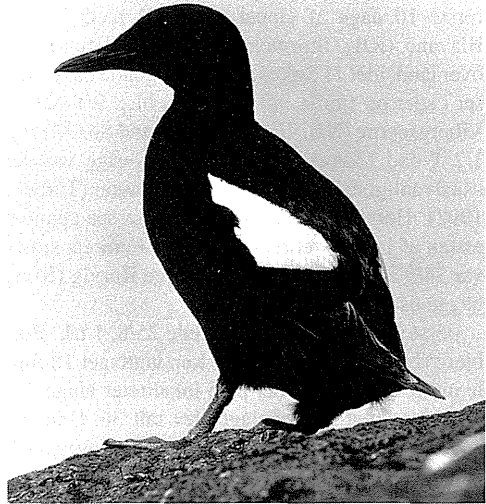
Ynglebestanden på Græsholmen (B) oplevede igen et godt yngleår; kolonien anslås til ca 2000 par.

Uden for ynglepladsen sås 4235 fugle, hvilket er det laveste antal i mange år. Eneste større observation i foråret var 26/2 100 trk. NV Skagen (NJ). Fra efteråret er der blot følgende større tal: 20/9 145 og 2/10 175 Skagen, samt 10/11 200 Hanstholm (NJ); endvidere trak 585 på 4 dage i nov.dec., heraf 9/11 180 ved Gniben, Sjællands Odde (S).

Alk *Alca torda*

De mange fugle, der blev iagttaget ved Fornæs (ÅH) i slutningen af 1990, blev ikke observeret på trækket tilbage mod ynglepladserne. Der blev i øvrigt set meget få fugle i første halvår af 1991, bortset fra at en større flok holdt til i Lillebæltsområdet mar.-apr.: 24/3 500 og 3/4 450 S, i begge tilfælde Stenderup Hage (VE). Der var som normalt oversomrende fugle i Limfjorden, hvor 29 blev set 6/5-5/8, flest 3/7 (9 Hovsør Røn (NJ)).

De første efterårsfugle ankom i månedsskiftet okt.-nov. Tallene fra Skagen (NJ) og Fornæs (ÅH) dominerer totalt billedet: Skagen havde et re-

Tejst. Foto: Finn Olesen.

kordstort efterårstræk med 28 408 fugle fordelt på 19 dage, flest 18/10 (18 420). Ved Fornæs faldt kulminationen som normalt godt en uge senere; trækket toppede 24/10 (21 102) og 28/10 (40 000), og der blev i alt talt 93 378 i tiden 24/10-28/12.

Ynglebestanden på Græsholmen (B) har været støt stigende siden isvintrene i 1939-1942 (Lyngs 1992), og var i 1991 på ca 475 par.

Tejst *Cephus grylle*

Ynglebestanden i 1991 fremgår af hosstående tabel.

Ynglepar af Tejst i de 9 største kolonier 1987-1991.

Breeding pairs of Black Guillemot in the 9 largest colonies 1987-1991.

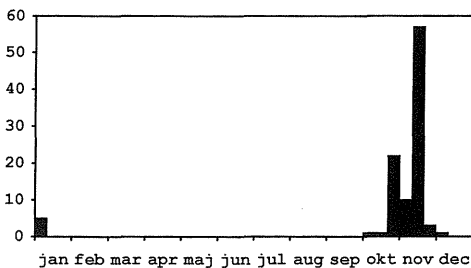
	1991	1990	1989	1988	1987
Hirsholmene (NJ)	(280)	280	220	200	115
Nordre Rønner (NJ)	64	85	92	91	116
Deget (NJ)	63	61	63	46	35
Vejrø (ÅH)	52	35	47-53	46	43-56
Tunø (ÅH)	36	30-35	25-30	21-44	14
Lindholm (ÅH)	17-21	25	12-15	12	6-13
Endelave (VE)	9-10	6	7	6-7	3
Hesselø (S)	45	-	-	-	-
Sejrø (S)	28-49	41-43	32	20-40	15-39
Hele landet	608-645	597-618	527-558	473-535	369-435

Søkonger *Alle alle*

Årets i alt 1380 Søkonger fordeler sig med 83 fugle i foråret og 1297 i efteråret. Årstotalen blev domineret af to store dage ved Hanstholm (NJ) i november.

En lavtrykspassage omkring årsskiftet og det efterfølgende stormvejr fra vest gav 61 fugle i de første 10 dage af januar, flest 9/1 med 23 trk. Blåvand (RB). Stormen blæste en del fugle ind over land, idet 11 Søkonger i de følgende dage blev set i søer og fjorde inde i landet, bl.a. 9/1-13/1 1 Viborgsøerne (NJ), 7/1-9/1 1 Brabrand Sø (ÅH) og 1/2 1 død Mossø (ÅH). Også i Sverige var der usædvanligt mange indlandsfund i januar (Tyrberg 1992). Herudover blev kun få fugle set gennem resten af januar, februar og marts. Forårets sidste var 14/5 2 trk. og 21/5 1 rst., begge Rørvig (S) og begge usædvanligt sene.

Første efterårsfugl sås allerede 25/8, 1 trk. Bulbjerg (NJ). Herefter blev der kun iagttaget 18 fugle indtil 18/10, hvor der på 5 lokaliteter langs den jyske vestkyst sammenlagt blev talt 36. Gennem resten af okt. blev der set i alt 292 Søkonger, men ingen steder i større tal før der 9/11 trak 525 og 10/11 144 ved Hanstholm. Disse forekomster var tilsyneladende helt lokale, idet der ikke andre steder blev set større koncentrationer. Resten af året blev der kun set i alt 62 fugle.

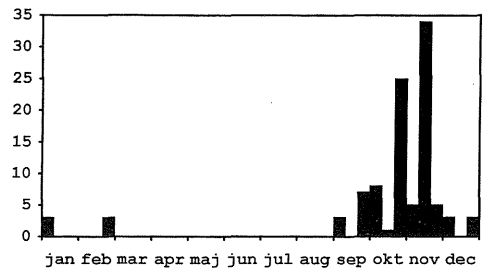
Procentvis fordeling af Søkonger (10-dages perioder, n=1380).

Temporal distribution of Little Auk (pct. occurrence in 10-day periods, n=1380).

Lunde *Fratercula artica*

I lighed med rekordåret 1990 blev 1991 et godt år med i alt 73 Lunder – helt i overensstemmelse med forekomsten i Sverige, hvor 1991 med 142 fugle var næstbedste år efter rekordåret 1990 med 406 fugle (Tyrberg 1992). Den gennemsnitlige forekomst herhjemme de seneste 10 år har været 50 fugle.

Hovedparten af årets fund faldt som sædvanligt i andet halvår, mens første halvår kun bød på 4 fund mellem 5/1 (1 trk. Kysing Næs (ÅH)) og 26/2 (1 trk. Grenen, Skagen (NJ)). De første efterårsfugle sås som normalt pri. sep.: 6/9 1 juv. trk. Fornæs (ÅH) og 7/9 1 ad. rst. Gilleleje (S). Det næste fund blev gjort 22/9, 1 trk. Ørhage (NJ), og i den følgende måned blev der næsten kun set Lunder langs den jyske vestkyst. Ult. okt. blev der igen set Lunder i Kattegat, flest ved Fornæs (ÅH) med 14 fordelt på 10 dage. Årets største forekomst var 11 ved Hanstholm (NJ) 12/11, og samme sted sås også årets sidste fugl 25/12.

Procentvis fordeling af Lunde (10-dages perioder, n=72). *Temporal distribution of Puffin (pct. occurrence in 10-day periods, n=72).*

Turteldue *Streptopelia turtur*

Et dårligt trækår for arten med kun 47 fugle, men det kan bl.a. skyldes at træktal fra Skagen (NJ) og fra hele Sønderjylland er mangelfulde. Foråret gav i alt 37 trækkende Turtelduer, hvoraf Skagen, Blåvand (RB), Langeland (F), Hammeren (B) og Ertholmene (B) tegnede sig for de 28. Efterårets samlede træktal blev 10, heraf 4 fra Ertholmene. Årets første fund blev gjort 9/5, 1 Gjerrild Nordstrand (ÅH), og det sidste 29/9, 1 Nordenbro, Langeland (F).

I Sønderjylland noteredes ult. maj - ult. aug. 14-15 ynglepar i Frøslev Plantage og mindst 5 par i Bommerlund Plantage, hvilket passer meget godt med de normale 10-20 ynglepar i landsdelen (Olsen 1992). Se imidlertid Tofft (1993).

Slørugle *Tyto alba*

Invasionen fra aug. 1990 til apr. - maj (dec.) 1991 gav i alt ca 150 Slørugler. For 133 har vi nærmere oplysninger. De fordelte sig på amterne med følgende tal: Nordjylland 9, Viborg 13, Ringkøbing 31, Ribe 12, Århus 6, Vejle 18, Sønderjylland ca 30, Fyn 10, Vestsjælland 1, Storstrøm 2 og Bornholm 1. Ca 40 fugle var ringmærket i Tyskland og

én i Holland. Langt de fleste var ungfugle (Jørgen Terp Laursen pers. medd.).

66-71 af de samme fugle er også indberettet via lokalrapporterne, 54-59 fra jan. - apr. og højst 12 fra maj -dec., og fordelte sig således: (NJ) 11, (RK) 19, (ÅH) 8, (VE) 5-6, (SJ) 18-22, (S) 2, (LF) 1 og (B) 2. Næsten alle fuglene var enlige, og nogle var stationære gennem nogen tid. Mange af fundene gjaldt døde eller syge fugle: (NJ) 7, (RK) 5, (ÅH) 2, (VE) 3-4, (SJ) 8-10, (LF) 1 og (B) 1.

Derudover er der indrapporteret 11-14 sikre og 2 mulige ynglepar, heraf 7-10 i det østlige Sønderjylland, hvilket er normalt for området. Der var 2 mulige par i det vestlige Sønderjylland (Michael Bladt pers. medd.), der blev meldt om "genindvandring" af ynglepar til 3 amter: (RK) 1 (17/8 med 2 juv.), (ÅH) 1, (VE) 2 (det ene med 1 pull.).

Invasionen nåede ikke til Sydsverige, hvor der blot var ét fund, 2/3 Hallandsåsen (Cherrug et al. 1992).

Høgeugle *Surnia ulula*

Ét fund: 1/1-24/3 1 Ryget Skov, Værløse (S). Fuglen blev noteret første gang på lokaliteten 22/11 1990.

Kirkeugle *Athene noctua*

Der blev i alt indrapporteret 23 sikre og 1 sandsynligt ynglepar, alle i Jylland. Endvidere var der mindst 18 andre observationer fra 16 lokaliteter, alle i Jylland eller på Fyn.

Yngleparrene fordelte sig som følger: (NJ) 2, heraf 1 med 5 pull., en tilbagegang i forhold til tidligere; (RK) 11, heraf 1 med 0 pull. og 3 med hver 2-3 pull.; (ÅH) 6 sikre og 1 sandsynligt, en mindre stigning i forhold til 1990; (VE) 4.

De øvrige observationer fordelte sig relativt jævnt over hele året og gjaldt med én undtagelse enlige fugle: (NJ) 8, (RK) 4, (SJ) mindst 2 og (F) 4 (3 fra samme lokalitet, 29/3-25/5).

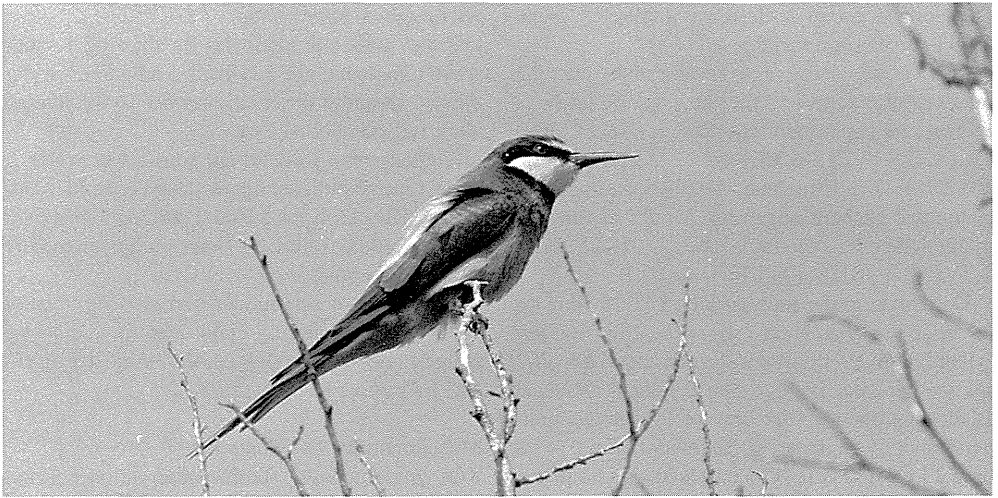
Mosehornugle *Asio flammeus*

Kun ynglefund og sommerobservationer (jun.-sep.) nævnes. Der blev indrapporteret 4 mulige ynglefund (og ingen sikre). På 3 nordjyske lokaliteter (NJ) blev der i alt registreret 5 fugle i juni, og ved Ballerup (S) blev der noteret 1 par i "sommerperioden". Endvidere var der 3 observationer af "oversomrende" fugle: juni 1 Ringkøbing Amt, 4/8 1 Aflandshage (S), og 13/9 1 Nr. Nærø Strand/Agernæs Flak, Otterup (F).

Høgeugle. Foto: Jens B. Bruun.

Biæder. Foto: Ib Andersen.

Perleugle *Aegolius funereus*

Fra 1991 foreligger der kun følgende observationer, alle fra kystnære lokaliteter: 5-6/1 2, herefter mindst 1 frem til 9/3, Kongelunden (S); 21/10 1, 24/10 2, 25/10 1 og 26/10 1 Hyllekrog (LF), i alt 5, alle ringmærket; 26/10 1 Reservatet, Skagen (NJ). Der er ikke indrapporteret ynglefund fra Bornholm.

Natravn *Caprimulgus europaeus*

Årets tal var under det normale, men da indrapporteringerne til især Ribe Amt, Vejle Amt, Sjælland og Bornholm har været mangelfulde, har der rimeligvis været tale om et normalt år for arten.

I alt blev der fra perioden 6/5-1/8 indrapporteret 75-82 fugle fra 24 kendte ynglelokaliteter, fortrinsvis jyske plantager. Der var 1-4 fugle på hver lokalitet, undtagen i følgende tilfælde: 28/5-1/8 op til 12 Vester Thorup Plantage (NJ), og 6/6 6-10 Nørlund Plantage (RK). Der var kun få iagttagelser fra trækket eller i det hele taget uden for kendte ynglelokaliteter: (ÅH) 3, (S) 1 og (B) 10 (heraf 8 Ertholmene).

Årets første Natravn var tidlig, 6/5 1 han Klosterhede (RK). De næste var tidsmæssigt mere normale, 26/5 1 hun Ertholmene og 27/5 1 Gjerrild Nordstrand (ÅH). Årets sidste var 25/8 1 Køge Sydstrand (S) og 27/8 1 Brattingsborg Skov (ÅH).

Regional fordeling af Natravn.
Regional distribution of Nighthjar.

NJ	RK	ÅH	VE	S	B
27	25-31	6	13	6	12-13

Isfugl *Alcedo atthis*

Det totale antal indrapporterede observationer omfattede ca 450 fugle fra 178 lokaliteter, men der kan være gengangere imellem.

Der blev noteret 15 sikre ynglepar på 14 lokaliteter, og derudover var der en række sandsynlige yngleforekomster. Fordelingen var: (ÅH) 6 sikre og 12 sandsynlige; (VE) 7 sikre, en mindre fremgang i forhold til tidligere; (NJ) 2 sikre, men optællinger mangler; (S) 1 sandsynligt. I Ringkøbing Amt var der "formentlig få lokale ynglefugle".

Der er observationer fra alle årets måneder, såvel i landsdele med sikre ynglefund som i landsdele uden. Største indrapporterede enkeltfund er 24-25/5 10 Hald Sø (NJ); langt hovedparten af observationerne i øvrigt gælder 1-3 fugle. Der er kun gjort få iagttagelser af trækkende fugle, og kun i Ribe Amt og på Sjælland.

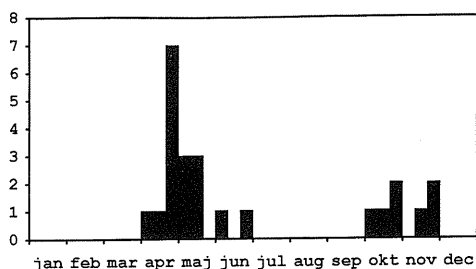
Biæder *Merops apiaster*

Der blev i alt noteret 9-11 Biædere i 1991. Heraf er de 5-7 fra Skagen (NJ): 2/6 1, 9/6 2-4, 16/6 1 og 27/7 1. De øvrige fund var: 30/5 1 trk. Horsens (VE), 1/6 1 rst. Vestamager (S), 2/6 1 rst. Møns Fyr (M) og 16/6 1 rst. Gulstav Mose, Langeland (F).

Hærfugl *Upupa epops*

I alt blev der observeret 24 Hærfugle i 1991, 13 øst for Storebælt og 11 vest for. 17 fugle er set i foråret, heraf 13 20/4-11/5, og 7 i efteråret. I 4 tilfælde blev samme fugl set gennem flere dage. Samtlige fund er fra kystnære lokaliteter.

Årets første fund var 9/4 1 Busene (M) og 12-13/4 1 rst. Trøjborg (SJ). Årets sidste var 10/11 1

Fordeling af Hærfulg (10-dages perioder).
Temporal distribution of Hoopoes (10-day periods).

rst. Stevns Klint (S) og 27/11 2 Svaneke Fyr (B). Bortset fra sidstnævnte gjaldt alle observationer enlige fugle.

Regional fordeling af Hærfulg.

Regional distribution of Hoopoe. A) spring. B) autumn.

	NJ	RK	SJ	F	S	M	B
A) Forår	3	2	1	2	3	2	4
B) Efterår	2	0	0	1	1	0	3

Sortspætte *Dryocopus martius*

Der blev noteret fremgang i bestandene i Ringkøbing Amt, Århus Amt og Vejle Amt, en stabil bestand på Bornholm, og tilbagegang i bestandene i Nordjylland og på Sjælland.

Der er i alt indrapporteret 50-51 sikre og 15-22 sandsynlige ynglepar. Endvidere er der mindst 71 andre observationer fra 41 lokaliteter uden for Sjælland og Bornholm, hvor materialet er mangelfuldt. Fuglene fordelte sig over hele året; mindst 50 sås jan. - juni, jævnt fordelt inden for perioden.

Yngleparrene fordelte sig med (RK) 3; (ÅH) 4 sikre og 15-22 sandsynlige (sidstnævnte fordelt på 7 områder, hvor der i vinteren 1990-91 optales 20 hanner og 18 hunner); (VE) 2-3 sikre; (SJ) 6 sikre; og (B) ca 35 sikre.

De øvrige fund var (NJ) 25, (RK) 15, (RB) 1, (ÅH) 10, (VE) 15, (SJ) mindst 5. På Sjælland blev der set Sortspætter på 30 lokaliteter. Maksimumtallene på hovedlokaliteterne blev 4 Tisvilde Hegn 4/1 og 4 Gribskov 12/3, en nedgang i forhold til tidligere. Højeste tal på Sjælland blev 5 Jægerspris Nordskov 28/3. På Bornholm blev arten set "regelmæssigt over det meste af øen".

Endvidere skal nævnes en træobservation: 8/10 1 indtrækkende Hellebæk (S).

Lille Flagspætte *Dendrocopos minor*

På Sjælland og Bornholm blev der i alt gjort 5 sikre ynglefund og 59-60 andre observationer. I landets øvrige dele blev der i alt noteret 12 fugle på 10 lokaliteter.

På Sjælland, på strækningen langs Mølleåen fra Ganløse Orned til Jægersborg Dyrehave, var der 3 sikre ynglepar, men den faktiske bestand antages at være større, idet der desuden blev noteret 4 hanner, 2 hunner og 7-8 ubestemte fugle i området. På det øvrige Sjælland sås der i tiden 28/2-8/11 10 fugle på 8 lokaliteter; steder med mere end én fugl var Søndersø (24/3 1 hun, 11/5 1 han) og Åsen, Næstved (1/5 2).

Fra den nordlige og østlige del af Bornholm er der 2 sikre ynglefund, heraf 7/7 1 par med 3 juv. Men det skønnes at der reelt har været 15-20 par. Observationerne omfatter i alt 36 fugle på 12 lokaliteter, hvilket med fradrag af gengangere formodes at repræsentere ca 20 forskellige fugle. 21 observationer er fra tiden 19/3-26/5.

De resterende observationer var: (LF) 4, heraf 14/4 1 trommende Krenkerup; (M) 5, heraf 7/4-13/4 3 Aborrebjerg; (F) 2; og (ÅH) 1. Der var kun få trækiagttagelser, og kun fra Sjælland og Møn.

Lille Flagspætte ses især i Østdanmark. Foto: Jens Paulsen.

Toplærke *Galerida cristata*

Årstotalen omfatter 190-207 eksemplarer, heraf 130 fra Nordjylland, der på trods af tilbagegang fortsat er det primære yngleområde for Toplærken i Danmark. På Sjælland sås 8-10 fugle. Fyn, der tilsyneladende har mistet sit ynglepar fra 1990, havde en total på ca 10 fugle mod 15 i 1990. En usædvanlig trækobservation: 18/10 2 SV Blokhus (NJ).

Hedelærke *Lullula arborea*

Årets første Hedelærke var et vinterfund, 18/1 1 Kongelundsstranden (S). Totalt er der indrapporteret mindst 56 par eller syngende hanner, flest fra Århus Amt (14 syngende), men også Nordjylland (mindst 13 par) og Sjælland (7-10 par) havde mange. Årets sidste observation var 17/11 1 rastende Harbør Tange (RK).

Der ses fortsat kun få overvintrende Bjerglærker i Danmark. Foto: Jens B. Bruun.

Bjerglærke *Eremophila alpestris*

Arten ses fortsat især i Nord- og Vestjylland. De største forårsobservationer var 45 Råbjerg Kirke (NJ) 26/1 og 35 Vest Stadil Fjord (RK) 13/4. Forårets sidste observation var 11/5 1 SV Skagen (NJ).

Andet halvår udmærkede sig ved en sommerforekomst: 29/7 5 Rickelsbüller Kog (SJ). Efterårets første sås 14/9, 3 trk. Gedser (LF), mens Vestdanmark måtte vente til 25/9, 2 SV Blokhus (NJ). Største efterårsobservation gjordes 27/10, 40 Skjern Enge (RK), mens Østdanmark måtte nøjes med 12 S Ishøj Strand (S) 8/10.

Storpiber *Anthus richardi*

Der er indrapporteret 8 Storpibere, heraf 7 fra Jylland. Helt i tråd med tidligere år blev alle fugle observeret i andet halvår: 19/9 1 Ribemarsken (RB); 5/10 1 Lyngvig (RK); 7/10-29/10 1 Tipperne (RK); 12/10 1 Blåvand (RB); 15/10 1 Ribemarsken; 18/10 1 Agger Tange (NJ); 21/10 1 Aflandshage (S); og 22/10 1 Ribemarsken. Alle oktober-fuglene optrådte i forbindelse med østenvind.

Markpiber *Anthus campestris*

Årets første Markpibere blev set 7/5, 1 Storeklit (NJ) og 1 Gilleleje (S). Der er rapporter om 9-11 ynglepar (7 i 1990 og 29-31 i 1989), flest i Nordjylland (6-7) og på Anholt (ÅH) (3). Årets sidste fugle sås 3/9, 1 Skagen (NJ), og 28/9, 1 Espe v. Klarskov (S).

Rødstrubet Piber *Anthus cervinus*

1991 blev et kanonår med mindst 355 eksemplarer, 22 i første halvår og 333 i andet halvår.

Forårets første blev set 12/5, 1 Gjerrild Nordstrand (ÅH) og 1 Hammeren (B). De største forårsforekomster var 18/5 9 Hammeren og 28/5 4 Christiansø (B).

Observationerne fra andet halvår er helt domineret af Sjælland med 269 fugle. Kongelunden (S) havde i perioden 6/9-7/10 144 trk. og 43 rst., flest 21/9 med 29 trk. Største vstdanske observationer var 21/9 2 SØ Rosenvold (VE) og 5/10 2 rst. Harbør Tange (RK). Årets sidste fugl rastede 17/10 i Vestskoven (S).

Skærpiber *Anthus spinoletta*

Der er indrapporteret 3-5 par, alle fra Vestdanmark. I Nordjylland var der 1 par i Frederikshavn Havn, men der mangler observationer fra både Hirsholmene (41 par i 1990) og Kølpn (4 par i 1990). Desuden var der 2-4 par i Århus Havn.

Gulhovedet Gul Vipstjert

Motacilla flava flavissima

Der blev observeret 2 individer af denne race i 1991 (4 i 1990): 10/5 1 Butterstien, Skagen (NJ), og 4/9 1 han Vesteregn (F).

Bjergvipstjert *Motacilla cinerea*

Fra Øerne er der i alt indrapporteret 296 Bjergvipstjert i 1991, 53 i første halvår og 243 i andet halvår. Sjælland havde 40 trækkende i foråret, flest ved Gilleleje (S) med 4 både 4/4 og 5/4.

Efterårstrækket foregik primært over Sjælland der havde 174 fugle, heraf 84 ved Stigsnæs i perioden 9/8-28/10. Årets største enkeltobservation blev 14 trk. Dovns Klint (F) 5/10. Endelig skal nævnes tre sommerobservationer: 6/6 1 trk. Christiansø (B), 17/7 1 SV Køge Sydstrand (S), og 28/8 1 trk. Keldsør (F).

Sortrygget Hvid Vipstjert

Motacilla alba yarrellii

Der blev set mindst 18 fugle i 1991, bl.a. 4 vinterfund. Et vinterfund 6/1-20/1, 1 2K Lynæs Havn (S), er givetvis samme fugl som blev set på stedet de sidste 3 dage af 1990. De øvrige vinterfund er fra slutningen af året: 8/12 1 1K Gilleleje Havn (S), 22/12 1 1K Nølev (ÅH), og 22/12 1 1K Værløse (S).

Af de øvrige 14 observationer er 13 fra første halvår, fordelt med 8 Nordjylland, 1 Århus, 1 Ribe, 1 Møn og 2 Sjælland.

Vandstær *Cinclus cinclus*

Der er indrapporteret to mulige ynglepar fra 1991, et ved Gudenåen og et på Sjælland. Sidstnævnte er repræsenteret ved en 1K, der rastede på Bellevue Strand (S) 12/7, og ville, hvis det kunne bekræftes, være Sjællands første ynglefund. Men fuglen kan også stamme fra den skånske bestand, som er på 25 par (Cherrug et al. 1992).

Blåhals *Luscinia svecica*

Forårstræk af Blåhals noteredes i perioden 5/5-1/6. De fleste fugle ses fortsat på Christiansø (B), hvor de største dage var 5/5, 18/5 og 24/5 med hver 20. I Nordjylland var der 31 forårsfugle, heraf 13 i dagene 10-12/5 i Danzigmann (NJ).

I efteråret sås arten fra 30/8 til 7/10, flest på Christiansø. Ingen af efterårets observationer omfattede mere end ét individ. Årets sidste fugl sås 7/10, 1 1K Legind, Vejle (NJ).

Sortstrubet Bynkefugl *Saxicola torquata*

Et virkelig flot år med mindst 45 fugle. Første halvår havde mindst 24, flest 7-10/3 5 Blåvand (RB). Stationære fugle var 1 han og 1 hun Harboør Tange (RK) 12/1-10/3, og 1-5 dagligt Blåvand 19/1-14/3. Herudover havde Skagen Nordjyllands andet ynglefund nogensinde; parret fik to kuld med hhv. 3-4 og 2 unger.

Blandt de kønsbestemte fugle var fordelingen 12 hunner og 16 hanner. Arten blev observeret i 8 af de 11 regioner; flest i Ribe Amt, der havde 13.

Vestdanmark havde totalt 37 individer og Østdanmark 8 (5 på Sjælland). Årets sidste sås 26/10, 1 Liver Å (NJ).

Flodsanger *Locustella fluviatilis*

Efter et flot 1990 med 15 fugle blev 1991 et mere normalt år med 5 Flodsangere, der alle noteredes i perioden 8/6-19/7, hvilket passer meget godt ind i artens sædvanlige forekomstmønster (Olsen 1990). Men den typiske østlige udbredelse i landet slog ikke igennem i 1991, idet 3 af fuglene sås i Vestdanmark. Nordjylland fik sit sjette fund: 8/6 1 Skagen; dette var også årets første fugl. Årets eneste stationære individ opholdt sig 23/6-9/7 ved Odense Å (F).

Savisanger *Locustella luscinioides*

Med 38 Savisangere markerede 1991 en lille fremgang i forhold til 1990, der havde 30. Atten blev noteret i Nordjylland og 10 på Fyn. Årets første var meget tidlig, 11/4 1 Vejlerne (NJ). I perioden apr. - aug. registreredes 17 i Vejlerne, og det må anses for sandsynligt, at arten har en fast ynglebestand her. Desuden yngede der 5 par i Fredmosen (F). Årets sidste fugl var 1 Miang Dam (SJ) 4/8. For andet år i træk var der hverken observationer fra Christiansø (B) eller fra Lolland-Falster.

Drosselrørsanger *Acrocephalus arundinaceus*

Et normalt år med 15 fugle. De første er noteret 7/5, 1 Christiansø (B), og 8/5, 2 Hammeren (B). Seks af årets fugle, heraf 5 syngende hanner, sås på Sjælland. De eneste observationer af mere end ét individ var 2/6 2 syngende Ørum Sø (NJ) og 14/6-1/7 2 Farum Sø (S). Årets sidste observation var 3/8 1 Gentofte Sø (S).

Høgesanger *Sylvia nisoria*

Der er indrapporteret 3 ynglepar i 1991 (7-8 par i 1990), 2 på Sjælland og 1 på Lolland-Falster. Derimod var der ingen på Møn, hvilket er første gang i 27 år (Per Schiermacher Hansen pers. medd.). Årets første fugl registreredes 16/5, 1 Christiansø (B). Herudover sås 5 forårsfugle, 4 på Sjælland og 1 på Vestmøn (M) (23/5, syngende).

Efterårstrækket indledtes 1/8, 1 juv. Tryggelev Nor (F), og afsluttedes sent med 1 IK Hanstholm Fyr (NJ) 26/9 og 1 IK Ishøj Strand (S) 28/9.

Fuglekongesanger *Phylloscopus proregulus*

Der blev noteret mindst 5 Fuglekongesangere i 1991, alle på Christiansø (B) i perioden 10-16/10 og flest (2-3) 11/10.

Hvidbrynet Løvsanger *Phylloscopus inornatus*

Et godt år med 23 fugle, alle i perioden 18/9-20/10, hvilket er normalt. Geografisk fordelte fuglene sig med 12 i Vest- og 11 i Østdanmark; flest havde Sjælland og Christiansø (B) med hver 5. Årets største observationer var 2 Christiansø såvel 26/9 som 30/9, samt ligeledes 2 Lyngvig Fyr (RK) 20/10.

Rødtoppet Fuglekonge *Regulus ignicapillus*

Efter nogle år med op til 40-50 fugle ligner 1991 et katastrofeår for Rødtoppet Fuglekonge. Der er kun indrapporteret 14, og der foreligger ingen oplysninger om yngel. Forhåbenlig skal en del af årsagen findes i manglende eftersøgning på artens få faste ynglepladser i Sønderjylland, samt det faktum, at arten er svær at registrere. Olsen (1992) angiver ynglebestanden i Sønderjylland til 20-40 par.

Årets observationer fordeler sig med 7 fund på potentielle ynglelokaliteter, 4 på træklokaliteter og to vinterfund: nov. Sejs (ÅH) og 25-31/12 Fløng (S). Den eneste observation af mere end én fugl var 27/4 2 Lunden, Sydlangeland (F). Der foreligger ikke en eneste observation mellem 10/5 og 8/10!

Regional fordeling af Lille Fluesnapper.

Regional distribution of Red-breasted Flycatcher in first and second half-years.

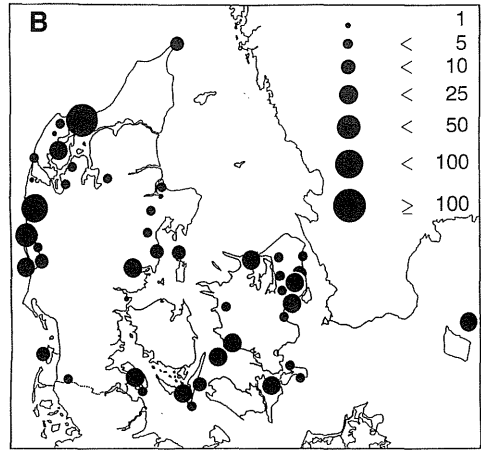
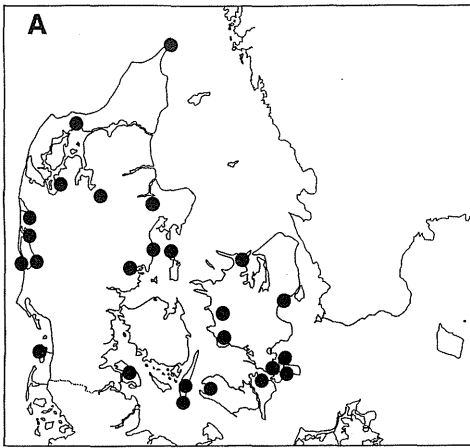
	NJ	RB	ÅH	F	S	M	B
1. halvår	22	-	0	5-6	12-13	2	19
2. halvår	2	2	2	2	4	1	19

Lille Fluesnapper *Ficedula parva*

Med en total på omkring 100 fugle blev 1991 et dårligt år for Lille Fluesnapper. Bl.a. havde Christiansø (B) kun ca 16, mens der normalt ses over 100 i løbet af foråret. Forårsvejret har sikkert en stor del af skylden. Resten af landet havde 42-44 fugle i løbet af foråret, Skagen (NJ) således 19.

Der foreligger ingen ynglefund, men i alt 5 syngende hanner i juni-juli kan have været ynglefugle.

Om efteråret var forekomsten også under det normale. Christiansø havde mindst 19 i tiden 25/7-16/10, og 11 er noteret i resten af landet. Årets sidste sås 16/10, 1 Christiansø og 1 IK Stevns (S).

Skægmejse. A) Lokaltiteter for maj-juli forekomster. B) Maksimumforekomster generelt.
Bearded Tit. A) Localities with records during May-July. B) Maximum records in 1991.

Skægmejse *Panurus biarmicus*

Skægmejse har nu for alvor fået retableret sig som ynglefugl i Danmark, med kernelokalitet i Vejlerne (NJ), hvor efterårsbestanden vurderedes til flere tusinde fugle – Skægmejse er nu en af de talrigeste spurvefuglearter her! En konstant ekspansion er pågaaet siden 1984, hvor der blev rapporteret 7 fugle fordelt på 3 lokaliteter. De tætteste bestande findes nu i de Nord- og Vestjyske fjordområder, i den sydlige del af Sønderjylland samt på Langeland (F). Udbredelsen er i øvrigt bemærkelsesværdigt kystbundet, idet arten kun er registreret på yderst få indlandslokaliteter. Dette hænger uden tvivl sammen med, at de største og kraftigste tagrørsbevoksninger findes i fjorde og nor. Skægmejse er stærkt knyttet til tagrørsbe-

voksninger, hvor den både finder føde, redeplads og redemateriale.

Fra 1991 foreligger der observationer af Skægmejse fra alle regioner undtagen (RB), hvorfra vi ingen oplysninger har modtaget. Uden for Vejlerne er arten noteret på i alt 62 lokaliteter og angives med sikkerhed at have ynglet på de 12; på yderligere 21 lokaliteter er den set i yngletiden (maj - juli).

De største enkeltobservationer er 11/7 20 Miang Dam (SJ), 19/7 56 Husby Sø (RK), 15/10 30 Skagen (NJ) og samme dag 93 Vejlerne (største antal på en enkelt optælling her). Endvidere 16/12 og 31/12 22 Tipperne (RK). Vejlernes feltstation ringmærkede i alt 236 fugle. Her skal også nævnes 21/10 1 1K rst. og 22/10 9 rst. Christiansø (B), hvilket blot er 3. hhv. 4. forekomst her.

Skægmejse. Antallet af fugle hhv. lokaliteter i perioden 1977-91.

Bearded Tit 1977-91. Birds and localities, respectively.

	fugle	lokaliteter
1977	60	23
1978	33	10
1979	9	5
1980	11	3
1981	7	3
1982	3	2
1983	7	3
1984	7	3
1985	26	8
1986	97	15
1987	50	14
1988	252	22
1989	420	37
1990	1800	48
1991	10000	62

Skægmejse. Foto: Klaus Bjerric.

Fyrremejse *Parus montanus*

Uden for Sønderjylland, hvorfra det blot meddeles at der foreligger observationer fra 8 lokaliteter, er der kun rapporteret 3 fugle: Marts 1 Filsø (RB), 27/5 1 Gjerrild Nordstrand (ÅH) og 8/9 1 Jyske Skovhave, Rold Skov (NJ). Det skal hertil bemærkes, at der bortset fra to forekomster fra Nordsjælland 1977 og 1981 aldrig er SU-godkendt observationer uden for Sønderjyllands og Ribe amter.

Bestanden angives til sidst i 1980'erne at have omfattet 20-40 par i tilgroede hedemoser og fugtige skove i Syd- og Sønderjylland (Olsen 1992).

Korttået Træløber *Certhia brachydactyla*

Fra Sønderjylland meddeles det, at arten er almindelig i amtets skove. Fra resten af artens hovedudbredelsesområde i Danmark (Clausen & Madsen 1986) foreligger der observationer fra i alt 67 lokaliteter: ÅH 5, VE 12, F 44 (48 sikre ynglepar på 9 lokaliteter), S 2 og LF 4. I Århus Amt er det første sikre ynglefund gjort uden for den gammelkendte lokalitet Moesgård Park, idet et par med unger blev set i en skov ved Galten ca 20 km fra Moesgård.

Årets største enkeltobservation var 29/3 10 Hagenskov ved Assens (F).

Olsen (1992) angiver landsbestanden til 250-300 par sidst i 1980'erne, heraf halvdelen i Sønderjylland.

Pungmejse *Remiz pendulinus*

Ynglebestanden i 1991 kan ud fra det foreliggende materiale opgøres til ca 55 "par" på mindst 27 lokaliteter. Oplysningerne er dog mangelfulde fra nogle områder, så det må formodes at en del lokaliteter er overset. Der er tale om en mindre tilbagegang i forhold til 1990, hvilket også er bemærket af enkelte af de lokale rapportgrupper. Årsagen kan bl.a. være den meget kolde og våde juni måned.

Første daterede observation er fra 12/3, 1 Porsemosen (S), hvilket er tidligt. I det store og hele ankom Pungmejserne først til ynglelokaliteterne efter 1. april. De seneste observationer gjordes 24/10 og 21/11, i begge tilfælde 1 eks. Vejlerne (NJ).

Blandt træklokaliteterne har Christiansø (B) haft 1 11/4, Skagen (NJ) i alt 6 (4/4 2 NØ, 11/4 2, 13/4 1 trk., 10/5 1 Ø), Sletterhage (ÅH) 1 rst. 6/10, og Dovns Klint (F) 10 på træk eller trækforsøg 15/8-7/10.

Nøddekrige. Foto: K. Larsen.

Pirol *Oriolus oriolus*

Fra 1991 foreligger der kun observationer af i alt 68 fugle på 42 lokaliteter; 22 af fuglene et noteret på træklokaliteterne Skagen (NJ), Gilleleje (S), Rørvig (S), Hammeren (B) og Christiansø (B). Den danske ynglebestand er forhåbenlig er noget større! De få fugle kan sikkert delvis forklares ved den udeblevne østenvind i maj og den meget kolde og våde juni. Olsen (1992) angiver landsbestanden til 50-100 par sidst i 1980'erne.

De tidligste observationer gjordes 11/5 på Hammeren (B) og 16/5 i Skjern (RK). Eneste observation af mere end to fugle var 26/5 3 trk. Gilleleje.

Kun tre observationer er fra andet halvår. De sidste var 28/7, Sottrupskov (SJ) og Bankel Sø (SJ).

Nøddekrige *Nucifraga caryocatactes*

Der blev observeret 119 fugle i 1991, hvorfra de fem i første halvår: NJ 2, VE 1 og S 2.

Andet halvår gav en mindre invasion på 114 individer fra med. sep., med den største forekomst i oktober. Der blev observeret en del trækkende fugle: 28/9-22/10 mindst 20 (flest 3/10: 7) Sydlangeland (F); 12/9-13/10 25 trk. (flest 27/9: 8; flere dage med 1-10 rst.) Stignæs (S); og 21/9 6 Nyordbroen (M).

Et ynglepar med 3 unger blev fundet i Silkeborg Nordskov (ÅH).

Regional fordeling af Nøddekrige.
Regional distribution of Nutcracker.

NJ	RK	RB	ÅH	VE	SJ	F	S	LF	M	B
4	3	1	5	2	1	25	48	4	10	7

Ravn *Corvus corax*

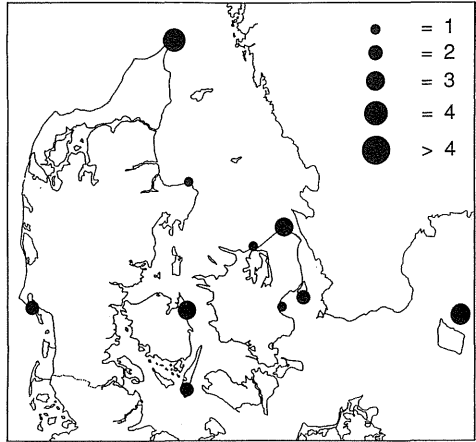
Der foreligger oplysninger om 178-199 ynglepar fra 7 amter, men materialet er mangelfuldt. Bestanden er anslået til 350-400 par i 1990 (Andersen 1992).

Nordjylland har meldt om en unge som blev fjernet fra reden. Ynglebestanden i Sønderjylland er optalt ret systematisk, hvilket gav 108 sikre og ca 15 sandsynlige ynglepar. Fra Vejle Amt er der oplysninger om 20 sikre og 3 mulige ynglepar, men den reelle bestand er skønnet til 50-60 par. Fra Fyn kendes 3 par, mens Sjælland mindst havde 16 og Bornholm 5. På Sjælland fandtes et par og deres 4 unger alle døde ved Buresø pri. juni (forgiftning?).

Kollektiv overnatning blev konstateret på tre lokaliteter i Vejle og Sønderjyllands amter: Nørreskov, Sdr. Vissing (VE) blev brugt jan.-mar. (maks. 89 fugle februar); Agersbøl Skov (VE) (mindst 100 februar og 198 juni); Bylderup, Lendemark (SJ) (215 maj).

Gulirisk *Serinus serinus*

Årets 22 fugle blev alle registreret i foråret. Den første blev set 13/4, 1 Amager Fælled (S), og de sidste 13/6, 1 par Skagen (NJ). Halvdelen blev noterede som enkelte individer; største observation var 5/6 3 trk. Kerteminde (F).

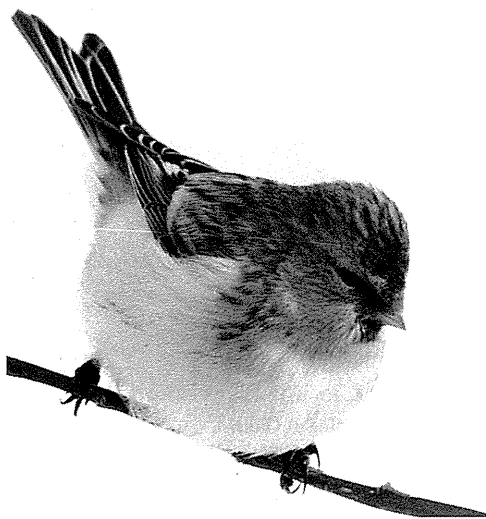
Geografisk fordeling af Gulirisk.
Geographical distribution of *Serinus*.

Hvidsirken *Carduelis hornemanni*

Efter invasionen i efteråret 1990 gav første halvår 109 Hvidsiskener i seks amter. Halvdelen af fuglene var i "flokke" på 1 eller 2 eks. Største noterede flok var på 30, Sdr. Lem Vig (RK) 3/2. På Sjælland blev der set tre flokke på over fem, den største var

Den danske Ravnebestand anslås nu til næsten 400 par. Foto: Lone Eg Nissen.

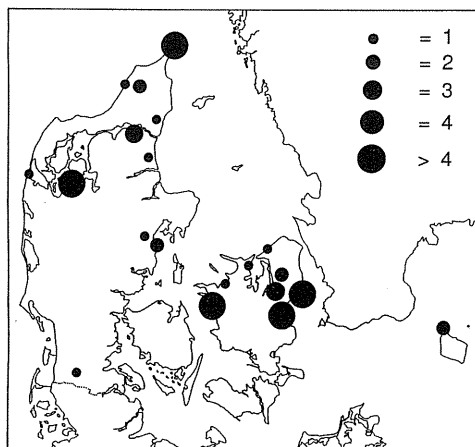

Hvidsissen. Foto: Hans Meineche.

på 10, Bjerge Nordstrand 23/2. Fra Nordjylland er meldt om en ren invasion uden islæt af Gråsiske-ner; største observation var 26/5 5 Ø Skagen.

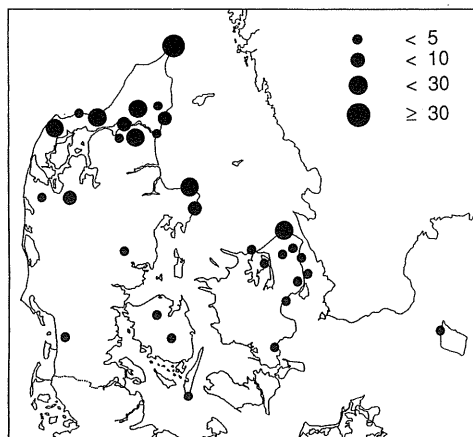
I andet halvår blev der blot set 3 fugle: 25/10 1 Skagen, 1/10 1 Hammeren (B) og 28/10 1 Christiansø (B).

Geografisk fordeling af Hvidsissen.
Geographical distribution of Arctic Redpoll.

Hvidvinget Korsnæb *Loxia leucoptera*

Efter invasionen i efteråret 1990 blev der i foråret 1991 noteret 250-253 fugle. Nordjylland havde med 138 sin hidtil største total. Typisk sås 1-6 fugle; de største flokke var 2/1 15 Lundby Bakker/Krat (NJ), 15/1 15 Hammer Bakker (NJ), 25/2 12 Tved Plantage og 2-4/3 12 Kettrup (NJ). På trækstederne sås 17/5-2/6 50 NØ Skagen (NJ) (flest 31/5, 3 NØ og 6-8 rst.); 26/1-30/5 20 trk. og 8 rst. Gilleleje (S) (flest 28/2 (7 rst.) og 7/4 (7 trk.)).

Efterårets forekomst var normal, i alt 11-12 fugle. Otte sås i Nordjylland (6 Skagen) og 3-4 ved Nødebo (S) (13/10).

Geografisk fordeling af Hvidvinget Korsnæb i første halvår.

Geographical distribution of Two-barred Crossbill in the first half-year.

Karmindompap *Carpodacus erythrinus*

Årets første set 12/5, 1 Christiansø (B). De næste indfandt sig 18/5, 1 hhv. NJ, M og B, hvorefter der blev hørt syngende fugle over det meste af landet. Forårets trækbevægelser var beskedne: 30/5 4 Totten, Anholt (ÅH); 19/5-18/6 11 trk. og 3 rst. Gilleleje (S) (flest 30/5, 4 trk.); og på Christiansø (B) 12 27/5, 25 29/5 og 30 3/6.

Skagen (NJ) havde 20 stationære syngende hanner og Østmøn 12 (2/6). På Bornholm blev bestanden anslået til mindst 30 par.

Efterårstrækket var meget beskedent og berørte kun Christiansø: i alt 6 eks. fordelt på dagene 3/8, 30/8 og 7/9.

Laplandsværbling *Calcarius lapponicus*

I første halvår blev der registreret 126 fugle. Der blev typisk set 1-5 sammen, dog 9 Ulvedybet (NJ) 22/3. De største trækter blev 18 Ø Skagen (NJ) 12/4, 26 Gilleleje (S) 9/3-20/5 (flest 29/3: 4) og 9 trk. og 3 rst. Rørvig 27/3-10/5. Forårets sidste sås 20/5, 1 Gilleleje

I andet halvår noteredes 252 Laplandsværblinger, den første 6/9 ved Kongenlunden (S); størstparten sås i oktober. Kun fire flokke var på over fem fugle: 16/9 7 Christiansø (B), 7/10 10 Hanstholm (NJ), 26/10 7 Harboør Tange (RK) og 19/11 7 Ballum (SJ). Kongelunden havde 32 trk. og 10 rst. fra 6/9 til 6/11, flest 8/9 (5 rst.).

Regional fordeling af Laplandsværbling.

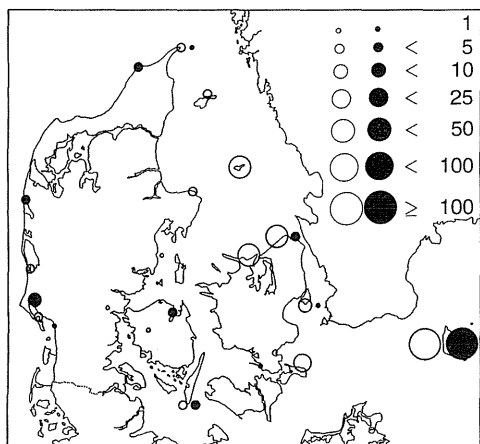
Regional distribution of Lapland Bunting in first and second half-years.

	NJ	RK	RB	ÅH	VE	SJ	F	S	LF	B
1. halvår	61	4	1	5-6	0	4	0	49	0	3
2. halvår	61	11	62	3	1	10	16	62	2	24

Hortulan *Emberiza hortulana*

Der blev registreret 445 Hortulaner i 1991. Den første blev set 2/4 i Ferup Skov (VE) (godkendt af SU), de næste 23/4 Gjerrild Nordstrand (ÅH) og 25/4 Gilleleje (S).

I første halvår blev der noteret 293; største trækter var 36 Totten, Anholt (ÅH) 12/5-6/6 (flest 18/5

Geografisk fordeling af Hortulan. Første halvår er angivet med åben cirkel, andet halvår med sort cirkel.

Geographical distribution of Ortolan Bunting. Open circles: first half-year. Filled circles: second half-year.

10 og 25/5 9); 40 Gilleleje (S) 25/4-28/5 (flest 11/5 og 23/5: 12); 28 Rørvig (S) 4/5-30/5; 56 Hammeren (B) 3/5-29/5 (flest 24/5 10 og 25/5 11). Christiansø (B) havde mindst 53 i tiden 7/5-4/6, bl.a. 12 både 26/5 og 3/6.

I andet halvår blev der noteret 162 fugle, de første 6/8: 2 rst. Enebærødde, Otterup (F). I alt 126 blev registreret på Christiansø mellem 26/8 og 17/9, med 27/8 (16) og 17/9 (mindst 75 trk. og 7 rst.) som de bedste dage. Andre steder blev der set 1-3 fugle, dog 12/9 9 Varde Å (RK); årets sidste var 7/10 3 Dovns Klint (F).

Summary**The Danish Bird Report 1991**

This report summarizes the occurrence in Denmark of 121 species of birds which generally are not subjects of systematic monitoring schemes.

The winter of 1990/91 was the fourth in a consecutive series of mild winters, benefitting a number of non-migratory bird species. Among these species is the Bearded Tit which is now well re-established in Denmark.

The spring migration of raptors was suppressed during a long period with cold northerly winds in April. During five days in early May, when a weak high pressure just north of Denmark caused milder conditions, the passage of raptors was fairly strong, especially of Merlin and Hen Harrier. The early autumn was characterized by stable anticyclonic weather, and large-scale movements of Marsh Harrier, Osprey and other raptor species were noticed in the eastern parts of the country.

Many Fulmars were seen in January when strong westerly winds prevailed. In the autumn, large numbers of seabirds were recorded between late September and mid-November, when strong westerly winds were particularly frequent. Skuas were common, with irruptions both of Pomarine and Long-tailed Skuas.

Referencer

- Andersen, H. H. 1992: Ravnen skriger igen. – Fugle 12(4): 4-7.
 Bang, J. 1989: Hvinand *Bucephala clangula* som ynglefugl i Danmark. – Dansk Orn. Foren. Tidsskr. 83: 160-162.
 Berg, A. B. van den 1991: European News. – British Birds 84: 231 & 234.
 Cherrug, S., O. Elleström, H.-Å. Gustavsson, M. Rellmar, R. Simonsson & P. Svensson 1992: Fåglar i Skåne 1991. – Anser suppl. 31.
 Christensen, R. et al. 1992: Fugle i Danmark 1990. – Dansk Orn. Foren. Tidsskr. 86: 209-242.
 Christensen, R. 1992: Flamingoernes forekomst i Danmark. – Dansk Orn. Foren. Tidsskr. 86: 123-127.

- Clausen, P. & J. Madsen 1986: Forekomsten af Korttået Træløber *Certhia brachydactyla* i Danmark. – Dansk Orn. Foren. Tidsskr. 80: 9-16.
- Frich, A. S. & L. Nordbjærg 1992: Sjældne fugle i Danmark og Grønland 1990. – Dansk Orn. Foren. Tidsskr. 86: 107-122.
- Gustad, J. R. 1992: Fugle i Norge 1991. – Vår fuglefauna. 15: 209-226.
- Hansen, Å. G. 1992: Sorthalset Lappedykker i amtet. – Strandskaden (DOF Ribe Amt) 1: 30.
- Johannsen, W. 1991: Hjælp storken. En statusrapport. – Fugle 11(3): 14.
- Jørgensen, H.E., J. Madsen & P. Clausen 1993: Rastende bestande af gæs i Danmark 1984-92. – Faglig rapport fra DMU, Kalø.
- Jørgensen, H. E. 1989: Danmarks rovfugle. – Frederikshus.
- Lyngs, P. 1992: Ynglefuglene på Græsholmen 1925-90. – Dansk Orn. Foren. Tidsskr. 86: 1-93.
- Olsen, K. M. 1990: Flodsangeren *Locustella fluviatilis* i Danmark, med noter om feltbestemmelse. – Dansk Orn. Foren. Tidsskr. 84: 15-20.
- Olsen, K. M. 1992: Danmarks Fugle – en oversigt. – Dansk Ornitologisk Forening.
- Tofft, J. 1993: Ynglende Turtelduer i Sønderjylland. – Dansk Orn. Foren. Tidsskr. 87: 251.
- Tyrberg, T. 1992: Fågelrapport för 1991. – Vår Fågelvärld 51(7-8): 33-63.

Antaget 2. februar 1993

Rapportgruppen,
Dansk Ornitologisk Forening,
Vesterbrogade 140,
1620 København V